

Spis treści:

- Jubileusz 40-lecia Wydziału Ogrodniczego w Lublinie
- Prof. dr hab. Andrzej Libik doktorem honoris causa UP w Lublinie
- III Zjazd Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych
- Awanse i wyróżnienia
- Konkurs na Najlepszą Pracę Magisterską
- Nowo przyjęci członkowie
- Odeszli od nas
- Informacje o działalności oddziałów
- Sprawozdania z konferencji, targów, seminariów i spotkań
- Sagowce - „dinozaury” wśród roślin

Szanowni Państwo

*Życzymy radosnego przeżywania Świąt Bożego Narodzenia
oraz szczęścia i pomyślności w realizacji wszystkich
osobistych i zawodowych zamierzeń w 2011 Roku*

Zarząd Główny i Redakcja

Jubileusz 40-lecia Wydziału Ogrodniczego w Lublinie

Wydział Ogrodniczy Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie został utworzony mocą zarządzenia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego 21 maja 1970 r. Fakt ten był uwieńczeniem wieloletnich starań grona osób szczególnie zaangażowanych w stworzenie na Lubelszczyźnie - rejonie o bardzo długich i bogatych tradycjach ogrodniczych, możliwości kształcenia młodzieży w tej dziedzinie wiedzy na poziomie akademickim. Dziś trudno przecenić wkład Wydziału w rozwój ogrodnictwa na Lubelszczyźnie, która należy do najważniejszych ośrodków produkcji owoców, warzyw, roślin ozdobnych i zielarskich oraz materiału szkółkarskiego w naszym kraju.

Obchody Jubileuszu, które odbyły się w Centrum Kongresowym Uczelni w dniu 17 września 2010 r., były okazją do podsumowań i planów na przyszłość, a także czasem pamięci o ludziach, którzy wytrwalią pracą i wieloletnim wysiłkiem tworzyli Wydział. Jego początki wiążą się z osobą mgr Stanisława Zaliwskiego, późniejszego profesora, prekursora idei sadów karłowatych. W roku 1944 mgr St. Zaliwski podjął pracę na Wydziale Rolnym tworzącemu się wówczas Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej i prowadził zajęcia z ogrodnictwa i sadownictwa.

W roku 1951 został utworzony Zakład Sadownictwa, przekształcony 3 lata później w Katedrę Ogrodnic-

twą. W roku 1963 uruchomiono specjalizację ogrodnictwa, a po upływie kolejnych trzech lat utworzono Oddział Ogrodniczy przy Wydziale Rolniczym ówczesnej Wyższej Szkoły Rolniczej, która wyodrębniła się z UMCS-u w roku 1955. W tym czasie, dzięki staraniom prof. dr St. Zaliwskiego i prof. dr hab. St. Bujaka, zostało zatrudnionych grono znakomitych profesorów, którzy utworzyli kadre przyszłego Wydziału Ogrodniczego. Byli to: Teresa i Dzierżykraj Hulewiczowie, Zofia i Antoni Demianowiczowie, Marian Kossowski, Jan Szendel i Józef Dąbrowski. Pracę podjęli także absolwenci Wydziału Rolnego macierzystej Uczelni - profesorowie Zofia Uziak, Józef Nurzyński i Janusz Lipecki, którzy pełniąc kolejno funkcję dziekana nowoutworzonego Wydziału Ogrodniczego budowali jego fundamenty. Prof. dr hab. Józef Nurzyński pełnił następnie funkcję Rektora Akademii Rolniczej w Lublinie w latach 1990-1996.

Cztery lata po utworzeniu Wydział uzyskał prawo nadawania stopnia doktora, a pięć lat później - stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk rolniczych, dyscyplinie ogrodnictwo. W ciągu 40 lat na Wydziale przeprowadzono 191 przewodów doktorskich, 62 przewody habilitacyjne oraz 33 postępowania o nadanie tytułu naukowego profesora. W roku powstania Wydziału kadre

pracowników stanowiło 47 nauczycieli akademickich, w tym 4 profesorów, 8 docentów, 11 adiunktów, 2 starszych wykładowców, 22 asystentów oraz 15 pracowników inżynieryjno-technicznych. Obecnie pracuje 114 nauczycieli, w tym 18 profesorów tytularnych, 14 profesorów nadzwyczajnych UP, 8 adiunktów ze stopniem doktora habilitowanego, 63 adiunktów ze stopniem doktora, 5 starszych wykładowców, 6 asystentów oraz 49 pracowników inżynieryjno-technicznych. Aktualnie w skład Wydziału wchodzi: Instytut Roślin Ozdobnych i Architektury Krajobrazu, Katedra Botaniki, Katedra Entomologii, Katedra Fitopatologii i Mikologii, Katedra Fizjologii Roślin, Katedra Genetyki i Hodowli Roślin Ogrodniczych, Katedra Ochrony i Kwarantanny Roślin, Katedra Sadownictwa, Katedra Uprawy i Nawożenia Roślin Ogrodniczych, Katedra Warzywnictwa i Roślin Leczniczych, Zakład Ekologii Ogólnej oraz Zakład Ekonomiki Ogrodnictwa.

Prowadzone na Wydziale badania można ująć w 4 tematy wiodące: 1) Doskonalenie technologii zrównoważonej produkcji płodów ogrodniczych; 2) Ocena i zachowanie biologicznych i zdrowotnych właściwości owoców, warzyw i ziół; 3) Organizmy szkodliwe i pożyteczne w różnych typach biocenoz; 4) Rewitalizacja krajobrazowa miast i wsi. Obecnie w jednostkach Wydziału jest realizowanych 21 projektów badawczych finansowanych przez MNiSW. W latach 2005-2009 pracownicy Wydziału opublikowali łącznie 2083 prace, w tym 933 prace oryginalne i monografie, 668 doniesień naukowych, 476 artykułów naukowych oraz 6 podręczników i skryptów. Pracownicy Wydziału są redaktorami 6 wydawnictw ciągłych lub serii wydawniczych czasopism naukowych: *Acta Agrobotanica*, *Annales UMCS sec. Horticultura*, *EJPAU sec. Horticulture*, *Acta Scientiarum Polonorum sec. Hortorum Cultus*, Wydawnictwa Naukowego FRNA Komitetu Agrofizyki PAN oraz *Teki Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych*. Ponadto 22 pracowników pełni różne funkcje w radach programowych i redakcyjnych czasopism naukowych.

Oferta dydaktyczna Wydziału obejmuje dwa akredytowane kierunki dwustopniowych studiów stacjonarnych - ogrodnictwo oraz utworzony w roku 2003 kierunek architektura krajobrazu. Na kierunku ogrodnictwo są prowadzone specjalności: produkcja ogrodnicza i zielarska, tereny zieleni i dekoracje roślinne, ochrona roślin i środowiska przyrodniczego, zarządzanie w ogrodnictwie oraz ekoturystyka. Kierunek architektura krajobrazu obejmuje specjalności: architektura krajobrazu otwartego oraz architektura parków i ogrodów. Ponadto na kierunku ogrodnictwo są prowadzone dwustopniowe studia niestacjonarne ze spe-

cialnościami: produkcja ogrodnicza i zielarska oraz tereny zieleni. Od roku 1995 funkcjonują również studia trzeciego stopnia (doktoranckie). Aktualnie na kierunku ogrodnictwo studiuje 747 studentów studiów stacjonarnych i 331 studentów studiów niestacjonarnych; na kierunku architektura krajobrazu studiuje 293 studentów, a na studiach trzeciego stopnia - 19 studentów. Studenci mogą rozwijać swoje zainteresowania w mających wieloletnią tradycję Kołach Naukowych: Ogrodników, Biologów, Ekologów, Ekonomistów Ogrodnictwa oraz w niedawno powstałym Kole Naukowym Rysunku, Malarstwa i Fotografii Krajobrazu. Dotychczas studia na Wydziale Ogrodniczym ukończyło 5665 absolwentów, w tym 4781 magistrów inżynierów i 884 inżynierów. Ponadto 52 osoby ukończyły studia trzeciego stopnia. Absolwenci mogą kontynuować naukę na prowadzonych na Wydziale studiach podyplomowych „Ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego” oraz „Zapewnienie jakości w produkcji owoców i warzyw”.

Mając na względzie zmiany dokonujące się w strukturze organizacyjnej i tematyce prowadzonych badań, jak również wzrost liczby studentów kierunku architektura krajobrazu, Senat Uczelni na posiedzeniu w dniu 15. października 2010 r. podjął uchwałę o zmianie nazwy Wydziału Ogrodniczego na Wydział Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu.

Jubileusz to także czas pamięci o przyjaciółach. Tym razem, w uznaniu zasług dla rozwoju nauk ogrodniczych oraz dla Wydziału Ogrodniczego, godnością doktora honoris causa Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie został uhonorowany prof. dr hab. Andrzej Libik. Wcześniej godność tę otrzymali m. in. profesorowie Emil Chroboczek i Henryk Skąpski. Obchody Jubileuszu oraz uroczystość nadania prof. A. Libikowi godności doktora honoris causa uświetnili swą obecnością członkowie Komitetu Nauk Ogrodniczych, dziekani bratnich Wydziałów, znakomici profesorowie reprezentujący ośrodki naukowe z całego kraju oraz liczni absolwenci i przyjaciele Wydziału Ogrodniczego. Kilkanaście gospodarstw indywidualnych oraz przedsiębiorstw zajmujących się produkcją i dystrybucją nasion zaprezentowało swe osiągnięcia na zorganizowanej z okazji Jubileuszu wystawie ogrodniczej. W dniu poprzedzającym obchody Jubileuszu ksiądz biskup Mieczysław Cisko odprawił w kościele akademickim uroczystą Mszę Świętą w intencji Wydziału Ogrodniczego.

Prof. dr hab. Andrzej Borowy

Prof. dr hab. Andrzej Libik doktorem honoris causa Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie

W bieżącym roku Wydział Ogrodniczy Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie obchodzi jubileusz 40-lecia istnienia w środowisku akademickim Lublina. Z tej okazji 17 września w Centrum Kongresowym Uniwersytetu odbyły się główne uroczystości jubileuszowe, w których uczestniczyły władze Uczelni z JM Rektorem, prof. dr hab. Marianem Wesołowskim, przedstawiciele rządu, władz administracyj-

nych i samorządowych województwa i miasta Lublina, rektorzy i dziekani zaprzyjaźnionych uczelni, naukowcy z Polskiej Akademii Nauk i instytutów naukowych.

Obchody jubileuszu stały się stosowną okazją do uhonorowania osób szczególnie zasłużonych dla rozwoju nauki ogrodniczej, jak również dla Wydziału Ogrodniczego. Podczas uroczystego posiedzenia,

Senat i Rada Wydziału Ogrodniczego uhonorowały prof. dr hab. Andrzeja Libika z Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie nadając Mu tytuł doktora honoris causa. Laudację wygłosił prof. dr hab. Jan Dyduch, zaś akt nominacyjny wręczyli Rektor Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie prof. dr hab. Marian Wesołowski wraz z Dziekanem Wydziału prof. dr hab. Andrzejem Borowym.

Prof. dr hab. Andrzej Libik urodził się 25 sierpnia 1941 roku w Krakowie. Tu ukończył szkołę średnią i studia o specjalności ogrodniczej na Wydziale Rolniczym Wyższej Szkoły Rolniczej. Następnie podjął pracę w Katedrze Warzywnictwa, w której zdobywał kolejne stopnie, tytuły naukowe i stanowiska: w 1972 r. stopień doktora, w 1986 doktora habilitowanego, 1995 tytuł profesora, w 2003 stanowisko profesora zwyczajnego. W latach 1991-2009 kierował tą katedrą. Jako doktor odbył roczny staż naukowy w pracowni herbologicznej prof. G.F. Warrena, na Uniwersytecie Purdue w USA. W kolejnych latach przebywał na stażach i misjach profesorskich w ośrodkach naukowych Bułgarii, Danii, Hiszpanii, Kanady i Niemiec.

Dorobek naukowy Profesora obejmuje 204 publikacje, z których 85 to oryginalne prace twórcze, pozostałe to artykuły i komunikaty prezentowane na konferencjach naukowych (51), artykuły popularnonaukowe (66), instrukcje wdrożeniowe i ekspertyzy oraz podręcznik akademicki i dwa patenty. Bogaty dorobek naukowy wyróżnia się oryginalnością tematyki, kompleksowością badań i przydatnością dla praktyki ogrodniczej. Profesor współpracuje z naukowcami z Instytutu Fizjologii Roślin PAN w Krakowie, Instytutu Agrofizjologii w Sofii, Instytutu Agrofizyki w Petersburgu oraz Uniwersytetu Humboldta w Berlinie.

Osiągnięcia naukowe Profesora są efektem wieloletnich, interdyscyplinarnych badań nad dokarmianiem roślin dwutlenkiem węgla. Wyniki tych badań posłużyły do opracowania metody carborain, stosowanej do wzboga-

cania atmosfery szklarniowej w CO₂ za pomocą wodnych roztworów tego gazu. Prof. dr hab. Andrzej Libik jest w naszym kraju pionierem chemicznej ochrony warzyw przed chwastami. Opracował też technologię ściółkowania upraw warzywnych, która ma szczególne znaczenie w rozwijającej się produkcji integrowanej i ekologicznej. Udoskonalił technologię uprawy wielu gatunków warzyw i ocenił ich przydatność w warunkach podgórskich, opra-

cował zasady regulowania mikroklimatu w tunelach foliowych, określił wpływ czynników fizjologicznych na wytwarzanie tanin, jako związków warunkujących odporność roślin na patogeny.

Prof. dr hab. Andrzej Libik jest wybitną osobowością w dziedzinie nauk ogrodniczych w Polsce. Jego osiągnięcia w działalności na rzecz rozwoju nauki polskiej są dostrzegane i cenione w całym środowisku akademickim. Wyrazem uznania jest powierzenie Panu Profesorowi wielu zaszczytnych funkcji m.in.: przewodniczącego Komitetu Nauk Ogrodniczych PAN, sekretarza Komisji Nauk Rolniczych, członka Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych, przewodniczącego Sekcji Ogrodniczej KBN, eksperta Państwowej Komisji Akredytacyjnej, członka Rady Naukowej Instytutu Warzywnictwa w Skierniewicach, członka Rady Nauki w MNiSW oraz rad programowych kilku czasopism naukowych. W Akademii Rolniczej w Krakowie prof. dr hab. Andrzej Libik pełnił funkcję prorektora ds. nauki i współpracy z zagranicą oraz prodziekana Wydziału Ogrodniczego. Jest współtwórcą Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych i był jego wieloletnim prezesem. Jest też członkiem Komitetu Narodowego International Society for Horticultural Science.

Był promotorem 4 przewodów doktorskich, a także recenzentem 12 prac doktorskich, 7 rozpraw habilitacyjnych, opracował 10 opinii o dorobku naukowym kandydatów na tytuł profesora i jedną do tytułu doktora honoris causa. Jako członek Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytu-

łów Naukowych wykonał ponad 100 opinii wniosków o nadanie stopnia doktora habilitowanego bądź tytułu profesora. Za dotychczasowe zasługi został odznaczony m.in. Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, statuetką Laur Wydziału V PAN, Odznaką Honorową „Zasługi dla Rolnictwa” Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz wieloma innymi odznaczeniami resortowymi i uczelnianymi.

Profesor dr hab. Andrzej Libik wielce zasłużył się także dla rozwoju Wydziału Ogrodniczego Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie. Był koordynatorem tematów resortowych, do których włączał jednostki naszego Wydziału i konsultował prowadzone badania. Był recenzentem rozpraw doktorskich i habilitacyjnych oraz opiniował wiele wniosków o nadanie pracownikom Wydziału stopnia doktora habilitowanego i tytułu profesora. W uznaniu zasług został uhonorowany Jubileuszową Srebrną Różą w 1995 r. oraz Medalem 30-lecia Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej w Lublinie w 2000 r.

Prof. dr hab. Andrzej Libik zawsze z wielką życzliwością służył swą wiedzą i doświadczeniem oraz przyjacielską radą. Za dotychczasową owocną współpracę i gesty sympatii dla lubelskiego ośrodka naukowego, serdecznie Panu Profesorowi dziękujemy. Wierzymy, że realizowane formy współpracy oraz przyjazne więzi będą dalej umacniane i rozwijane. Jednocześnie pragniemy wyrazić wielką radość i dumę z aktu nominacji Pana Profesora i włączenia Go do grona znamienitych profesorów naszego Uniwersytetu.

Z okazji otrzymania tytułu **doktora honoris causa**, Zarząd i członkowie Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych pragną złożyć Panu Profesorowi serdeczne gratulacje i życzyć dalszych wspaniałych sukcesów w pracy zawodowej oraz zdrowia i wszelkiej pomyślności w życiu osobistym.

*Dr hab. Mirosław Konopiński prof. nadzw.
Przewodniczący Lubelskiego Oddziału PTNO*

III Zjazd Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych

Szanowni Państwo, Koleżanki i Koledzy

W dniach 14-16 września 2011 roku odbędzie się w Lublinie III Zjazd Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych. Po Krakowie i Poznaniu, Lublin będzie miejscem kolejnego spotkania ludzi nauki i praktyki, reprezentujących wszystkie dziedziny ogrodnictwa w Polsce. Organizatorem Zjazdu jest Lubelski Oddział Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych działający na Wydziale Ogrodniczym Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

W pierwszym dniu Zjazdu odbędzie się Walne Zgromadzenie Delegatów reprezentujących krajowe Oddziały i Sekcje Towarzystwa. W drugim i trzecim dniu spotkania planowana jest konferencja naukowa, w której programie przewidziane są referaty plenarne i obrady w sekcjach tematycznych oraz sesja posterowa. Po zakończeniu obrad, w trzecim dniu Zjazdu uczestnicy konferencji będą mieli okazję zwiedzić wiodące na Lubelszczyźnie przedsiębiorstwa produkcji ogrodniczej i miejsca atrakcyjne turystycznie.

III Zjazd Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych będzie odbywał się pod hasłem „Nauka i praktyka ogrodnictwa dla zdrowia i środowiska”. Głównym miejscem spotkań będzie Centrum Kongresowe Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

Celem organizowanej Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej jest prezentacja osiągnięć nauki i praktyki ogrodnictwa w zakresie nowych technologii produkcji ogrodniczej, doboru roślin, poprawy jakości owoców, warzyw i kwiatów oraz pełnego wykorzystania ich dobroczynnego wpływu na zdrowie i środowisko człowieka. W konferencji będą uczestniczyć naukowcy z kraju i zagranicy oraz osoby pracujące na rzecz różnych dziedzin ogrodnictwa w Polsce. Obrady będą toczyły się w czterech sekcjach tematycznych: I. warzywnictwo i rośliny lecznicze; II. sadownictwo; III. rośliny ozdobne i architektura krajobrazu; IV. hodowla roślin, nasiennictwo i biotechnologia. W programie obrad znajdą się zagadnienia szczególnie istotne dla rozwoju ogrodnictwa oraz zdrowego żywienia człowieka i ochrony środowiska. Wśród omawianych problemów dominować będą m.in.: proekologiczne metody uprawy roślin ogrodniczych, nowe

rośliny w produkcji ogrodniczej, biologiczne i agrotechniczne podstawy produkcji ogrodniczej, odżywcza i lecznicza rola produktów ogrodniczych, integrowana ochrona roślin, genetyka molekularna i biotechnologia w hodowli roślin ogrodniczych czy rola roślin ozdobnych w kształtowaniu jakości życia człowieka oraz ochrona środowiska.

Prace zgłoszone na konferencję będą publikowane w czasopismach naukowych: *Folia Horticulturae*, *Acta Scientiarum Polonorum Hortorum Cultus*, *Acta Agrobotanica*, *Annales UMCS sectio EEE Horticultura* na zasadach obowiązujących w wydawnictwie. Uczestnicy Zjazdu otrzymają materiały konferencyjne, w których zostaną zamieszczone jednostronicowe streszczenia prac w języku polskim i angielskim.

Pierwszy komunikat został już wysłany, a wkrótce do osób, które zgłosiły swoje uczestnictwo w konferencji, organizatorzy prześlą drugi komunikat.

Pomimo, że upłynął już termin zgłoszeń, istnieje jeszcze możliwość przyjęcia nowych deklaracji uczestnictwa, pod warunkiem pilnego przesłania wymaganych informacji.

Informacje o Zjeździe, komunikaty i karty zgłoszeń zamieszczamy na stronie internetowej PTNO www.ptno.ogr.ur.krakow.pl oraz www.ogrodnicy.up.lublin.pl.

Zgłoszenie uczestnictwa prosimy przysyłać na adres Sekretariatu Zjazdu: dr hab. Marzena Błażewicz-Woźniak prof. nadzw., Katedra Uprawy i Nawożenia Roślin Ogrodniczych Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, ul. Leszczyńskiego 58, 20-068 Lublin lub pocztą elektroniczną: marzena.wozniak@up.lublin.pl, tel. 81 524 71 23.

Serdecznie zapraszam wszystkich członków Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych i sympatyków ogrodnictwa do wzięcia udziału w trzecim już, tak wielkim forum naukowym środowiska ogrodniczego, któremu zawsze przyświeca troska o zdrowie i środowisko człowieka.

Do miłego spotkania w Lublinie!

*Dr hab. Mirosław Konopiński, prof. nadzw.
Przewodniczący Lubelskiego Oddziału PTNO*

Awanse i wyróżnienia

Tytuł naukowy profesora uzyskał:

dr hab. Czesław Skrzypczak z ISK w Skierniewicach.

Stanowisko profesora nadzwyczajnego uzyskali:

dr hab. Marzena Błażewicz-Woźniak, dr hab. Mirosław Koniński, dr hab. Renata Nurzyńska-Wierdak, dr hab. Elżbieta Pogroszewska i dr hab. Krystyna Pudelska z UP w Lublinie.

Stopień doktora habilitowanego uzyskali:

dr Zofia Tomaszewska z UWM w Olsztynie;
dr Jan Kubiś z UP w Poznaniu;
dr Monika Grzeszczuk i dr Jarosław Zieliński z ZUT w Szczecinie;
dr Eleonora Gabryszewska z ISK w Skierniewicach.

Stopień doktora uzyskali:

mgr inż. Katarzyna Ceglińska i mgr inż. Marcin Kaca z UP w Lublinie;
mgr inż. Grzegorz Bykowski, mgr inż. Małgorzata Cieślak, mgr inż. Agata Kozłowska, mgr inż. Hanna Piątek, mgr inż. Justyna Ratajczak i mgr inż. Krzysztof Wanga - słuchacze Studiów Doktoranckich UP w Poznaniu;
mgr inż. Renata Kucharska i mgr inż. Beata Kowalska z IW w Skierniewicach;
mgr inż. Anna Jarecka-Bonceli, mgr inż. Anita Kura i mgr inż. Jerzy Szymula z ISK w Skierniewicach;
mgr inż. Dariusz Dereń z UP we Wrocławiu;
mgr inż. Izabela Skwerska-Wiszniewska z ZUT w Szczecinie.

Medalem Komisji Edukacji Narodowej zostali wyróżnieni:

dr hab. Edward Kunicki prof. UR i dr hab. Piotr Siwek z UR w Krakowie.

Brązowy Krzyż Zasługi otrzymał:

dr Paweł Sienkiewicz z UP w Poznaniu.

Medal Złoty za Długoletnią Służbę otrzymali:

dr Zbyszek Blamowski, mgr inż. Teresa Cholewa, inż. Anna Janisz, mgr inż. Zenobia Kucia, prof. dr hab. Halina Laskowska, mgr inż. Danuta Murawska, mgr inż. Salwina Palonka, mgr Elżbieta Szember i mgr inż. Lidia Szubert-Nowak z UP w Lublinie;
dr Jerzy Mazur z UP w Poznaniu.

Medal Srebrny za Długoletnią Służbę otrzymali:

Hanna Kozioł, dr inż. Alina Pastucha i Elżbieta Wojnowska z UP w Lublinie;
dr Jolanta Lisiecka z UP w Poznaniu.

Medal Brązowy za Długoletnią Służbę otrzymali:

dr inż. Piotr Sienkiewicz i dr Ewa Zalewska z UP w Lublinie.

Medal „Zasłużony dla Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu” otrzymał:

prof. dr hab. Mieczysław Czekalski z UP w Poznaniu.

Gratulujemy!

VII Konkurs na Najlepszą Pracę Magisterską

Na posiedzeniu Zarządu Głównego w dniu 17.11.b.r. zostały zatwierdzone wyniki Konkursu na Najlepszą Pracę Magisterską. We wszystkich Oddziałach PTNO na tegoroczny konkurs wpłynęło łącznie 30 prac magisterskich. Wiele z nich przedstawiało bardzo wysoki poziom, a 7 zostało wyróżnionych dyplomem oraz nagrodą 1000 zł. W poszczególnych ośrodkach zwyciężyły prace:

Oddział Krakowski - mgr Corinna Frączek „Przydatność rodzimych gatunków mchów w projektowaniu zieleni”, promotor dr inż. arch. Tatiana Tokarczuk i dr Ewa Sitek;

Oddział Lubelski - mgr Ewa Poręba „Kwitnące byliny ozdobne taśmą pokarmową dla pszczół”, promotor prof. dr hab. Elżbieta Weryszko-Chmielewska;

Oddział Olsztyński - mgr Anna Dziedzic „Kompozycje roślinne w ogrodzie roślin leczniczych Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego - znaczenie lecznicze, dekoracyjne oraz funkcja dydaktyczna”, promotor dr inż. Urszula Puczel;

Oddział Poznański - mgr Aleksandra Legutko „Wpływ nawożenia i terminu zbioru na plon i jakość surowca tymianku właściwego (*Thymus vulgaris* L.) w pierwszym i drugim roku uprawy”, promotor prof. dr hab. Anna Golcz;

Oddział Szczeciński - mgr Agata Szakowska

„Wpływ normy i terminu siewu nasion na plonowanie i cechy jakościowe plonu krwiściagu mniejszego (*Sanguisorba minor* Scop.)”, promotor dr hab. Dorota Jadczyk prof. ZUT;

Oddział Warszawski - mgr Agata Metera i mgr Katarzyna Mazur „Wpływ nawozów mineralno - organicznych na plonowanie wybranych warzyw liściowych: sałaty (*Lactuca sativa* L.), endywii (*Cichorium endivia* L.) i cykorii liściowej (*Cichorium intybus* var. *foliosum* Bisch.) oraz ocena ich jakości bezpośrednio po zbiorze i po przechowywaniu”, promotor dr hab. Janina Gajc-Wolska prof. SGGW;

Oddział Wrocławski - mgr Beata Płonka „Fenologia kwitnienia, plonowanie i wzrost dwunastu zimowych odmian jabłoni w warunkach Dolnego Śląska w piątym roku po posadzeniu”, promotor dr Maria Małańczuk-Licznar.

Wszystkim wyróżnionym autorom oraz ich promotorom serdecznie gratulujemy.

Dr hab. Piotr Siwek

Nowo przyjęci członkowie

Oddział Lubelski:

mgr inż. Margot Dudkiewicz, asystentka w Instytucie Roślin Ozdobnych i Architektury Krajobrazu UP w Lublinie;
mgr inż. Magdalena Joniec, doktorantka w Instytucie Roślin Ozdobnych i Architektury Krajobrazu UP w Lublinie.

Oddział Olsztyński:

dr hab. Bożena Cwalina-Ambroziak, prof. UWM w Katedrze Fitopatologii i Entomologii UWM w Olsztynie,
dr hab. Jerzy Przyborowski, prof. UWM w Katedrze Hodowli Roślin i Nasiennictwa UWM w Olsztynie;
mgr inż. Katarzyna Arcichowska i mgr inż. Karol Wysocki, doktoranci w Katedrze Ogrodnictwa UWM w Olsztynie.

Oddział Poznański:

mgr inż. Anna Bocian i dr Sławomir Bocian z Plantico Zielonki HiNO Gołębiew;

mgr inż. Iwona Humieniecka i Katarzyna Polanica z Katedry Kształtowania Terenów Zieleni UP w Poznaniu;
dr hab. Maria Morozowska i mgr inż. Agata Woźnicka, doktorantka z Katedry Botaniki UP w Poznaniu;
dr inż. Grzegorz Łysiak i dr inż. Krzysztof Rutkowski z Katedry Sadownictwa UP w Poznaniu.

Oddział Szczeciński:

mgr inż. Rafał Rozwarski, mgr inż. Irena Długosz, mgr inż. Anna Miła i mgr inż. Andrzej Stera, doktoranci Wydziału Kształtowania Środowiska i Rolnictwa ZUT w Szczecinie.

Oddział Warszawski:

dr Monika Latkowska z Katedry Roślin Ozdobnych SGGW.

Odeszli od nas

Dr Lidia Kozłowska

W dniu 16 grudnia 2009 roku, w wieku 55 lat zmarła dr Lidia Kozłowska, wieloletni pracownik Katedry Fizjologii Roślin Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

Śp. dr Lidia Kozłowska urodziła się 31 października 1954 roku w Lublinie. W tym mieście ukończyła szkołę podstawową, a następnie w roku 1973 VII Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej. Po uzyskaniu matury przez rok pracowała w Ośrodku Obliczeniowym Fabryki Samochodów Ciężarowych w Lublinie. W roku 1974 rozpoczęła studia na Wydziale Ogrodniczym ówczesnej Akademii Rolniczej, a po ich ukończeniu w roku 1979 podjęła pracę zawodową w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym Uczelni w Felinie koło Lublina. Po odbyciu stażu zawodowego w lipcu 1980 roku przeszła do pracy w Katedrze Fizjologii Roślin A R w Lublinie. Przez krótki okres pracowała na stanowisku pracownika technicznego, a od 1 października na stanowisku asystenta naukowo-dydaktycznego.

Od początku swojej pracy zawodowej dr Kozłowska zajmowała się problematyką związaną z procesem ukorzenia się sadzonek zielnych i półzdrewniałych. Badała, w warunkach kontrolowanych, wpływ warunków środowiska na ten proces, a także efekty różnych sposobów aplikacji regulatorów wzrostu. Tych zagadnień dotyczyła także Jej praca doktorska pt. „Wpływ niektórych czynników środowiska na produktywność roślin matecznych i ukorzenianie się sadzonek chryzantem odm. Horim Golden”, którą obroniła w roku 1988. Po uzyskaniu stopnia doktora i awansie na stanowisko adiunkta dr Kozłowska rozszerzyła swoje zainteresowania badawcze o wpływ wybranych inhibitorów wzrostu na rozwój

i plonowanie niektórych gatunków warzyw ciepłolubnych (pomidor, ogórek, papryka słodka) w warunkach stresu chłodu. W roku 1993 doskonalila swój warsztat badawczy przebywając na 8-miesięcznym stażu naukowym najpierw w Uniwersytecie Birmingham w Wielkiej Brytanii, a później w Międzynarodowym Ogrodniczym Instytucie Badawczym w Wellesbourne.

W okresie 29 lat pracy w Katedrze Fizjologii Roślin zawsze realizowała pełne obowiązujące na Jej stanowisku obowiązki dydaktyczne, a często także pracowała w czasie ponadwymiarowym. Prowadziła wszystkie formy zajęć dydaktycznych w Uczelni ze studentami studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na miejscu w Lublinie, a na początku swej pracy także w Zamiejscowym Ośrodku Kształcenia w Białej Podlaskiej. Za pracę naukowo-badawczą i dydaktyczną w roku 1998 została odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi, a także kilkakrotnie była wyróżniana nagrodami Rektora.

Dr Lidia Kozłowska była niezwykle utalentowanym nauczycielem akademickim, oddanym pracy dydaktycznej, ciepłym, wyrozumiałym i życzliwym dla studentów, a jednocześnie wymagającym. Za te cechy charakteru była przez nich lubiana i szanowana. W pracy badawczej była nad wyraz obowiązkowa, wręcz pedantyczna. Wszyscy podziwialiśmy dr Kozłowską za heroiczną walkę z chorobą. Zapamiętamy Ją jako osobę niesłychanie skromną, pracowitą i rzetelną, zawsze życzliwą i gotową do pomocy innym.

Cześć Jej Pamięci

Prof. dr hab. Edward Borowski

Prof. dr hab. Danuta Rzepka-Plevneš

26 stycznia 2010 roku zmarła prof. dr hab. Danuta Rzepka-Plevneš założyciel i kierownik Zakładu Hodowli Roślin Ogrodniczych, Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie.

Urodziła się 9 lutego 1942 roku w Kielcach. W dzieciństwie do roku 1947 przebywała wraz z rodzicami w Niemczech.

Po ukończeniu II Liceum Ogólnokształcącego im. Śniadeckich w Kielcach rozpoczęła studia na Wydziale Rolniczym ówczesnej Wyższej Szkoły Rolniczej w Szczecinie (obecnie ZUT), które ukończyła w 1966 roku uzyskując tytuł magistra inżyniera rolnictwa.

W czasie pierwszych lat pracy naukowej zajmowała się zagadnieniami związanymi z poprawą cech użytkowych żyta, zwłaszcza odporności na porastanie. Pracę magisterską pt.: „Wartość wypiekowa pszenicy ozimej z północnych rejonów kraju” wykonała w Katedrze Hodowli Roślin i Nasiennictwa pod kierunkiem prof. dr Andrzeja Słabońskiego. Już w czasie wykonywania pracy Profesor zaproponował Jej pozostanie w Katedrze na stażu asystenckim. Od 4 lutego 1976 do 15 marca 1994 roku pracowała na etacie adiunkta w Katedrze Hodowli Roślin.

Stopnie naukowe nadała Jej Rada Wydziału Rolniczego Akademii Rolniczej w Szczecinie. Stopień doktora nauk rolniczych otrzymała w listopadzie 1975 roku, na podstawie rozprawy pt.: „Ocena odporności na porastanie i spoczynku późniejszego żyta di- i tetraploidnego”, wykonanej pod kierunkiem prof. dr Andrzeja Słabońskiego a stopień doktora habilitowanego nauk rolniczych w zakresie hodowli roślin 6 kwietnia 1991 roku, na podstawie rozprawy habilitacyjnej „Studia nad mieszańcami międzygatunkowymi *Secale* sp. pod kątem przydatności niektórych ich cech w hodowli żyta *S. cereale* L.”.

W wyniku prowadzonych prac badawczych pani Profesor otrzymała około 77 rodów żyta wyprowadzonych z mieszańców międzygatunkowych *S. cereale* x *S. montanum*, *S. cereale* x *S. kuprijanovii*, *S. cereale* x *S. vavilovii* i ulepszonych pod względem cech użytkowych poprzez krzyżowania wsteczne z odmianami uprawnymi. Wszystkie wymienione tu rody charakteryzowały się dobrą plennością oraz odpornością na mączniaka prawdziwego lub rdzę brunatną żyta bądź też odpornością na porastanie ziarna na pniu. Rody te jako cenny materiał wyjściowy przekazała do Pracowni Zasobów Genowych IHAR w Radzikowie. Inne, przekazane również hodowcom, materiały wyjściowe do hodowli żyta charakteryzowały się obniżonymi wymaganiami pokarmowymi w podłożu.

Tytuł naukowy profesora nauk rolniczych na wniosek Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej z listopada 2000 roku

otrzymała z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Aleksandra Kwaśniewskiego 10 stycznia 2001 roku.

Stale uzupełniała swoją wiedzę z zakresu genetyki i hodowli roślin na stażach krajowych i zagranicznych: w Zakładzie Roślin Zbożowych IHAR, Oddział w Krakowie i w Stacji Hodowli Roślin Laski oraz w Katedrze Genetyki Mendlowskiego Uniwersytetu Rolniczego (MZLU) w Brnie. W 1994 roku przebywała w Institut für Gärtnerischer Pflanzenbau Uniwersytetu Humboldta w Berlinie, w Institut für Pflanzenbau und Pflanzenzüchtung Uniwersytetu Technicznego w Monachium oraz w Institut für Phytomedizin Uniwersytetu Hohenheim w Stuttgarcie.

W latach 1994-2010 zmieniała nieco specjalność naukową i zainteresowała się coraz intensywniej rozwijającą się biotechnologią, wykorzystując biologię molekularną i metody roślinnych kultur *in vitro* do hodowli roślin. Do zainteresowań naukowych pani Profesor w latach 1994-2010 należało:

- wytwarzanie materiałów wyjściowych do hodowli odmian żyta tolerancyjnych na niedobory azotu i potasu w podłożu z wykorzystaniem metod biotechnologicznych,
- poszukiwanie markerów molekularnych sprzężonych z ważnymi cechami użytkowymi roślin uprawnych: tolerancją na niedobory pokarmowe (żyto, pszenżyto) i tolerancją na zasolenie i suszę - pomidor,
- mikrorozmnażanie wybranych gatunków roślin ozdobnych,
- mutageneza chemiczna - jako źródło nowych materiałów wyjściowych do hodowli.

Od 15 marca 1994 pełniła funkcję kierownika Zakładu Hodowli Roślin Ogrodniczych. Zakład ten organizowała od podstaw, kierując równocześnie Laboratorium Kultur Tkanekowych, które organizowała wraz z prof. dr hab. Marią Krystyną Ostrowską prodziekan ds. Ogrodnictwa.

Wyniki badań przedstawiła w 200 publikacjach i doniesieniach naukowych autorskich lub współautorskich. Od 1969 roku prowadziła nieprzerwanie zajęcia dydaktyczne ze studentami. Początkowo były to ćwiczenia laboratoryjne, a od 1991 roku - wykłady i seminaria. Wykłady prowadziła z przedmiotów: genetyka i hodowla roślin ogrodniczych, hodowla odpornościowa, genetyka patogenów, wstęp do biotechnologii, biotechnologia, biotechnologia w hodowli roślin, mikrorozmnażanie roślin, terapia genowa (przedmiot do wyboru), a w latach 1999 - 2002 - również z genetyki i selekcji ryb oraz inżynierii genetycznej.

Do wszystkich zajęć przygotowywała się zawsze starannie poprzez śledzenie odpowiedniego piśmiennictwa oraz opracowywanie i przygotowanie materiałów dydaktycznych i konspektów.

Była promotorem około 90 prac magisterskich. Prace te były wykonywane na kierunkach rolnictwo, ogrodnictwo, ochrona środowiska, biotechnologia i rybactwo. Brała czynny udział w kształceniu kadry naukowej poprzez promotorstwo 7 prac doktorskich.

Pełniła liczne funkcje dydaktyczno-wychowawcze, organizacyjne i społeczne. Była opiekunem tzw. przedstę-

nych praktyk studenckich, opiekunem grupy studenckiej I roku, dwukrotnie opiekunem roku (1976-1981 i 1991-1996). Była członkiem Senatu Akademii Rolniczej w Szczecinie (1991-1993 i 1996-1999), pełnomocnikiem Rektora ds. studenckich praktyk zagranicznych (1995-1996), organizując od początku tego typu działalność na Uczelni, promując równocześnie wyjazdy naukowe, a nie zarobkowe. Pracę tę kontynuowała, jako prorektor ds. kształcenia, 1996-1999 dając studentom możliwość wykonywania w ośrodkach zagranicznych prac magisterskich.

Za pracę dydaktyczno-organizacyjną na Uczelni była odznaczona w 1976 roku Brązowym, a w 2002 Złotym Krzyżem Zasługi, odznaką Gryfa Pomorskiego i Medalem Pamiątkowym 20 - lecia Akademii Rolniczej w Szczecinie. W 1996 roku otrzy-

mała medal Komisji Edukacji Narodowej, a w 1999 roku - Medal Zasłużonego dla Akademii Rolniczej.

W latach 2000-2003 pracowała na etacie profesora na Politechnice Koszalińskiej, gdzie prowadziła zajęcia z hodowli odpornościowej, biotechnologii w ochronie środowiska i żywności genetycznie modyfikowanej.

Pani Profesor pozostanie w naszej pamięci jako wysoko ceniony naukowiec i nauczyciel akademicki, wychowawca wielu pokoleń młodzieży akademickiej i kadry naukowej, utalentowany organizator, jako serdeczna Koleżanka, Człowiek wielkiego serca i umysłu.

Żegnamy Panią Profesor z wielkim żalem i smutkiem.

Dr Danuta Kulpa

Doc. dr Henryk Mackiewicz

18 sierpnia 2010 r. zmarł nieodżałowanej pamięci doc. dr Henryk Mackiewicz.

Urodził się w Poniewieżu na Litwie. Szkołę średnią zaczął w Kiejdanach na Litwie a ukończył ją w Liceum Ogólnokształcącym im. Kopernika w Bydgoszczy. Studia rolnicze z tytułem magistra inżyniera, ze stopniem dr. nauk rolniczych ukończył w Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu.

Po ukończeniu studiów poświęcił się całkowicie pracy naukowej w zakresie genetyki i hodowli roślin rolniczych i ogrodniczych. Pracował na różnych stanowiskach, zaczynając od asystenta hodowli roślin rolniczych i ogrodniczych. Poznał tam gruntownie i wszechstronnie hodowlę roślin, pracując nad wieloma gatunkami roślin.

W Stacji Hodowli Roślin Rolniczych w Szelejewie pracował nad hodowlą buraka cukrowego, pszenicy, koniczyzny, rzodkiewki oleistej odmiany 'Tetra Poznańska', konopi odmiany 'Białobrzeska'. Był jednocześnie autorem tych odmian.

W Stacji Hodowli Roślin Ogrodniczych w Iłowcu wyhodował odmianę rzodkiewki 'Tetra Iłowiecka', groch cukrowy 'Iłowiecki' i kapustę. Był również współautorem znanej w Polsce odmiany cebuli 'Wolska' i ogórka F1 'Hela'.

Duże zainteresowanie pracą naukową na polu genetyki, cytologii, a zwłaszcza poliploidalności skłoniły go do podjęcia pracy naukowej w placówkach naukowych: w Zakładzie Genetyki Roślin PAN w Poznaniu, w Instytucie Włókien Łkowych w Poznaniu (gdzie został samodzielnym pracownikiem naukowym), w Zakładzie Genetyki i Hodowli Roślin Warzywnych Instytutu Warzywnictwa w Regulach - jako kierownik tej Pracowni, a po przejściu na emeryturę w Katedrze Genetyki, Hodowli i Biotechnologii Roślin SGGW do 2006 roku.

Swoją wiedzę naukową pogłębił odbywając staż naukowy w znanym na świecie instytucie rolniczym w Wersalu we Francji.

Głębką wiedzę docenta Mackiewicza wykorzystano za granicą oferując za pośrednictwem „PolSERVICE” pracę na stanowisku profesora genetyki w uniwersytecie w Kisangani, w Zairze.

Ostatnie lata swojej pracy naukowej zarówno w Instytucie Warzywnictwa jak i ostatnio w Katedrze Genetyki, Hodowli i Biotechnologii Roślin SGGW poświęcił poliploidalności roślin dyniowatych: ogórka, melona i kawona. Tetraploidalne odmiany tych gatunków charakteryzują się bardzo dobrą jakością użytkową i dobrym przystosowaniem do niekorzystnych warunków środowiska. Szczególnie fascynowała Pana Henryka chęć zastosowania biofermentatorów do produkcji sadzonek tetraploidalnych odmian roślin dyniowatych.

Poza pracą naukową był bardzo aktywny w następujących towarzystwach naukowych: Polskie Towarzystwo Botaniczne, Polskie Towarzystwo Genetyczne, Europejskie Towarzystwo Genetyki i Hodowli Roślin „Eucarpia” i Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodniczych. Był organizatorem i uczestnikiem kongresów i sympozjów naukowych w kraju i za granicą. Opublikował około 50 prac naukowych.

Znaliśmy Go jako niezwykle skromnego, przyjacielskiego i komunikatywnego człowieka, który zawsze widział w drugim człowieku więcej dobra niż zła. Charakteryzowała Go odpowiedzialność, sumienność i zamiłowanie do wykonywanej pracy. Wielkie doświadczenie życiowe starał się przekazywać najbliższym współpracownikom.

Docent Henryk Mackiewicz był pracowity i imponował swoją wiedzą, doświadczeniem i subtelnym dowcipem, otwartością oraz gotowością bezinteresownej pomocy bliźnim będącym w potrzebie. Takim dobrym człowiekiem pozostanie na zawsze w naszej pamięci - będzie nam go bardzo brakowało.

*Prof. dr hab. Roch Włodzimierz Doruchowski,
emerytowany kierownik Zakładu Genetyki Hodowli
i Biotechnologii Instytutu Warzywnictwa w Skierniewicach*

*Prof. dr hab. Franciszek Adamicki
Dyrektor Instytutu Warzywnictwa w Skierniewicach*

*Prof. dr hab. Stefan Malepszy
Kierownik Katedry Genetyki Hodowli i Biotechnologii
Roślin SGGW, Członek Korespondent PAN*

Dr inż. Wojciech Angelus

W dniu 29 sierpnia 2010 roku zmarł nagle w Krakowie dr inż. Wojciech Angelus, wieloletni Naczelnny Hodowca Krakowskiej Hodowli Roślin Ogrodniczych.

Dr inż. Wojciech Angelus urodził się 5 lutego 1921 roku w Krakowie. Pochodził ze znanej, zasłużonej dla ogrodnictwa rodziny Freege, założycieli w 1863 r. w Krakowie firmy ogrodniczej,

później hodowlano-nasiennej. Świadectwo dojrzałości uzyskał 19 maja 1939 roku kończąc Liceum im. Króla Jana Sobieskiego. Cały okres okupacji spędził w Krakowie.

Od 1942 roku pracował w rodzinnej firmie Hodowla Roślin Emil Freege w charakterze pracownika umysłowego. W roku 1943 rozpoczął tajne studia na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Jagiellońskiego, które kontynuował po zakończeniu wojny. Dyplom magistra inżyniera rolnictwa uzyskał w czerwcu 1947 roku i podjął pracę w dziale hodowli roślin w firmie Hodowla Roślin Emil Freege.

Całe swoje życie zawodowe związał z hodowlą roślin i rodzinną firmą, która w 1950 roku na podstawie dekretu Ministra Rolnictwa przeszła pod przymusowy zarząd państwowy, a 1 lipca 1957 roku została upaństwowiona. W 1962 roku został głównym hodowcą w Centralnej Stacji Hodowli Roślin Ogrodniczych „Bronowice”; na tym stanowisku pracował także po reorganizacji firmy w 1965 roku. W tym samym roku uzyskał stopień doktora nauk rolniczych Wyższej Szkoły Rolniczej w Lublinie po przedłożeniu i obronie pracy pt. „Studia nad hodowlą heterozyjną kapusty głowiastej (*Brassica oleracea* L. *convar. capitata*)”.

Dr inż. Wojciech Angelus był uczniem i następcą prof. dr Jerzego Korohody i jako jego wychowanek został umieszczony w drzewie genealogicznym polskich hodowców w szkole sobieszyńsko-puławskiej. Był inicjatorem prac nad hodow-

lą odpornościową fasoli na choroby grzybowe, dzięki czemu wprowadzono do rejestru i uprawy pierwsze polskie odmiany fasoli odporne na *Colletotrichum lindemuthianum*. Był także współautorem merytematycznej metody hodowli i produkcji sadzonek goździków wolnych od chorób wirusowych. Przy współpracy z prof. B. Kubickim rozpoczął w Krakowskiej Hodowli prace nad hodowlą heterozyjną ogórków gruntowych, które zaowocowały wprowadzeniem do uprawy szeregu wartościowych odmian - niektóre z nich są nadal uprawiane. Ze szczególnym zaangażowaniem zajmował się hodowlą kapusty głowiastej. Opracował tzw. metodę „semi-vitro” umożliwiającą oznaczenie samoniezgodności linii w hodowli heterozyjnej kapusty. Był także inicjatorem produkcji nasion, a następnie hodowli mieszańców pomidora szklarniowego w SHRO Krzeszowice. Był autorem lub współautorem 30 odmian roślin warzywnych takich gatunków jak: fasola zwykła, ogórek gruntowy, kukurydza cukrowa, marchew i pomidor szklarniowy. Ogłosił drukiem 14 publikacji, w tym rozdziały w podręcznikach, a ponadto wielu artykułów popularnych dotyczących hodowli roślin warzywnych.

Dr inż. Wojciech Angelus włożył duży wkład osobisty w rozwój Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, którego był jednym ze współzałożycieli i członkiem od jego powstania, tj. od roku 1987. Pełnił funkcję przewodniczącego Głównego Sądu Koleżeńskiego. Do roku 1999 był również członkiem zespołu redakcyjnego „*Folia Horticulturae*” od pierwszego numeru, który ukazał się w 1989 roku. Za zasługi dla PTNO został uhonorowany najwyższym wyróżnieniem - członkostwem honorowym.

Odszedł od nas człowiek o otwartym umyśle, szerokiej wiedzy i dużej kulturze osobistej, ceniony i szanowany w środowisku hodowców i wśród społeczności akademickiej. 6 września 2010 roku pożegnaliśmy dr inż. Wojciecha Angelusa na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Pozostanie na zawsze w naszej pamięci!

Dr Izabela Żuradzka

Prof. dr hab. Jan Rumpel

8 listopada 2010 r. odszedł od nas nagle i niespodziewanie, pozostawiając w głębokim smutku rodzinę, kolegów i przyjaciół, jak również producentów warzyw, dla których służył do ostatnich dni swojego życia. Urodził się 6 marca 1930 r. w Raszczytach. Ukończył studia inżynierskie na Wydziale Ogrodniczym Szkoły

Główniej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie i tam rozpoczął pracę jako asystent. W latach 1955 -1963 był kierownikiem gospodarstwa w Zakładzie Doświadczalnym IUNG w Skierniewicach. W trakcie pracy ukończył studia magisterskie na tym samym Wydziale i w roku 1962 otrzymał tytuł magistra. Następnie kierował Działem Doświadczalnym Warzywniczego Zakładu Doświadczalnego Instytutu Warzywnic-

stwa w Skierniewicach. W roku 1967 został mianowany kierownikiem Działu naukowego WZD w Rekowie, a później przeszedł do pracy w centrali Instytutu Warzywnictwa. W latach 1968-1972 był kierownikiem Pracowni ds. Upraw Warzyw na Glebach Torfowych i adiunktem Zakładu Nawożenia. Odbił staż naukowy w USA zapoznając się z badaniami i produkcją warzyw na glebach torfowych. Zdobyte doświadczenia i wiedza podczas stażu naukowego w Stanach Zjednoczonych, jak również licznie prowadzone badania w kraju, pozwoliły na opracowanie rozprawy doktorskiej i uzyskanie stopnia doktora na Wydziale Ogrodniczym SGGW w 1972 roku. W roku 1995 uzyskał stopień doktora habilitowanego w zakresie ogrodnictwa specjalności-warzywnictwo w Akademii Rolniczej w Krakowie, a w 1999 roku tytuł profesora nauk rolniczych. Od 1 kwietnia 1973 roku aż do przejścia na emeryturę w roku 2000 kierował Zakładem Warzywnictwa Gruntowego.

Duże doświadczenia w pracy naukowej zdobył odbywając dłuższe lub krótsze staże naukowe zagranicą m.in. w USA (4 razy), Niemczech, Wielkiej Brytanii, Bułgarii oraz podczas licznych wizyt w innych krajach, jak również biorąc udział w kongresach i konferencjach międzynarodowych. Prof. Jan Rumpel był jednym ze współorganizatorów powstałego w roku 1964 Instytutu Warzywnictwa w Skierniewicach i bliskim współpracownikiem prof. Emila Chroboczka. Był organizatorem licznych konferencji krajowych i międzynarodowych, członkiem wielu krajowych i zagranicznych Towarzystw Naukowych.

Był inicjatorem nowych kierunków badań z zakresu warzywnictwa, takich jak: uprawa warzyw na glebach torfowych, czy zastosowanie osłon do przyspieszenia terminu zbioru warzyw gruntowych. Uczestniczył czynnie we wdrożeniu do praktyki kompleksowych zmechanizowanych technologii produkcji pomidorów, cebuli, marchwi i kapusty. Opublikował ponad 100 oryginalnych prac naukowych, wiele monografii i opracowań, był promotorem prac doktorskich, recenzentem dorobku naukowego na stopień dr. habilitowanego i tytuł profesora. Był doskonałym badaczem poszukującym ciągle nowych rozwiązań prowadzących do unowocześnienia produkcji warzywniczej w Polsce, wysoce cenionym przez praktyków ekspertem w zakresie warzywnictwa polowego. Był światowej sławy specjalistą z zakresu agrotechniki warzyw gruntowych, wniósł trwały wkład w rozwój polskiego warzywnictwa. O dużym au-

torytecie i uznaniu w środowisku naukowym Profesora Jana Rumpla może świadczyć opinia Prof. dr. hab. Andrzej Libika z UR w Krakowie, który stwierdził: „że polska nauka straciła jednego z najlepszych warzywników”.

Za swoje osiągnięcia w pracy naukowej i wdrożeniowej kilkakrotnie wraz z zespołem otrzymywał nagrody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a także liczne odznaczenia państwowe i resortowe.

Po odejściu na emeryturę nadal pozostawał w stałym kontakcie z Instytutem, szczególnie bliskie były Mu sprawy warzywnictwa polskiego. Czynnie uczestniczył w szkoleniach producentów i napisał kilka książek. Żywo interesował się restrukturyzacją Instytutów Skierniewickich i prosił, aby dopilnować by sprawy warzywnictwa w nowej jednostce były równie ważne jak innych działów ogrodnictwa.

Charakteryzowała Go odpowiedzialność, sumienność i zamiłowanie do wykonywanej pracy. Wielkie doświadczenie życiowe starał się przekazywać najbliższym współpracownikom. Łącząc się w żalobie, żegnamy wybitnego naukowca, prawego i szlachetnego człowieka, naszego Kolegę, współpracownika i przyjaciela. Czynię to w imieniu Dyrekcji, Rady Naukowej, pracowników Instytutu Warzywnictwa im. Emila Chroboczka w Skierniewicach.

Na zawsze pozostaniesz w naszej pamięci!

Prof. dr hab. Franciszek Adamicki

Informacje o działalności Oddziałów

Kraków

Krakowski Oddział PTNO w 2009 roku zorganizował następujące spotkania i zebrania naukowe:

1. Wystawa fotograficzna „Ogrodnictwo w obiektywie” - wystawa pokonkursowa;
2. Prelekcja zwycięzcy konkursu na najlepszą pracę magisterską - mgr Izabela Kędra;
3. Spotkanie poświęcone 20 rocznicy śmierci prof. dr hab. T. Wojtaszka (15.02.);
4. Włodzimierz Szałański - „Szczepionki mikoryzowe w ogrodnictwie” (25.03.);
5. Dr hab. Dariusz Grzebelus - „Australia zza okna laboratorium” (15.04.);
6. Prof. dr Ahmet Balkaya z Ondokuz Mayis University, Sam-sun - Turcja - „Warzywnictwo w Turcji” (25.05.);
7. Konferencja „Biofortyfikacja warzyw w jod jako alternatywny sposób uzupełniania dziennej dawki tego pierwiastka w diecie człowieka” (29.10.);
8. Prof. Ana Perez i prof. Puri Lison Universidad Politecnica de Valencia „Breeding for resistance to tomato yellow leaf curl virus in tomato” (18.11.).

Lublin

Od 1 stycznia do 30 października 2010 r. odbyły się cztery spotkania naukowe, na których wygłoszono 4 referaty.

1. 4 marca - Dr hab. Renata Nurzyńska-Wierdak prof. nadzw. z UP w Lublinie: „Rośliny aromatyczne i ich znaczenie w lecznictwie oraz architekturze krajobrazu”.

2. 19 marca - Prof. dr hab. Dobrosław Bagiński z UP w Lublinie: „Pasja w języku sztuki współczesnej”.

3. 25 maja - Prof. dr hab. Wiesław Oleszek z Zakładu Biochemii i Jakości Plonów, IUNG-PIB w Puławach: „Wykorzystanie wtórnych metabolitów roślinnych - fakty i mity”.
4. 27 października - Prof. dr hab. Tadeusz Kęsik z UP w Lublinie: „Dzieje upraw polowych i ogrodniczych w dolinach trzech wielkich rzek Bliskiego Wschodu”.

Posiedzenia Zarządu Lubelskiego Oddziału PTNO, które odbyły się 18 lutego, 14 września, 1 października i 26 października 2010 r. dotyczyły przede wszystkim spraw związanych z organizacją w 2011 r. III Zjazdu PTNO.

Olsztyn

18 grudnia 2009 roku odbyło się spotkanie naukowe, na którym prof. dr hab. Tadeusz Banaszkiewicz przedstawił wykład nt.: „Ewolucja stosowania pestycydów”. Podczas kolejnego spotkania Olsztyńskiego Oddziału PTNO, 26 marca 2010 roku, wykład wygłosiła dr inż. Zofia Tomaszewska nt. „Cytryniec chiński - roślina ozdobna i lecznicza”.

Ponadto członkowie oddziału PTNO brali czynny udział w VIII Olsztyńskich Dniach Nauki i Sztuki, prowadząc następujące prezentacje i warsztaty:

1. Jaki to owoc i jak smakuje? - dr inż. Anna Bieniek;
2. Warsztaty florystyczne - mgr inż. Urszula Szymańska;
3. Jak formować i ciąć drzewa oraz krzewy owocowe - dr hab. Jan Kopytowski, prof. UWM;
4. Szczepienie i okulizacja - metody rozmnażania drzew i krzewów owocowych - dr inż. Bogumił Markuszewski;

5. Ogród bawi i uczy - dr inż. Anna Francke, dr inż. Joanna Majkowska-Gadomska, dr inż. Urszula Puczel i mgr inż. Katarzyna Arcichowska.

Poznań

Poznański Oddział PTNO w 2010 roku zorganizował trzy spotkania naukowe, na których wygłoszono następujące referaty:

- 22 stycznia - „Wpływ podkładki i formy korony na wzrost, plon, jakość oraz zdolność przechowalniczą odmian grusz” - mgr inż. Tomasz Dylewski - laureat nagrody za najlepszą pracę magisterską;

„W jaki sposób rośliny wyrażają swoje życzenia - sposoby komunikowania się roślin z innymi organizmami” - prof. dr hab. Barbara Politycka z Katedry Fizjologii Roślin UP w Poznaniu; „Ogrodnictwo i krajobrazy w Chinach” - dr Tomasz Bralewski z Katedry Nasiennictwa Ogrodniczego UP w Poznaniu;

- 26 lutego - „Postęp techniczny podstawą badań naukowych i produkcji w ogrodnictwie” - dr hab. Józef Piróg, prof. nadzw. z Katedry Warzywnictwa UP w Poznaniu;

„Kongres Czereśniowy - najciekawsze kierunki badań naukowych; wrażenia z pobytu w Chile i Argentynie” - dr inż. Robert Kurlus z Katedry Sadownictwa UP w Poznaniu;

„Ogród Botaniczny w Singapurze” - dr inż. Jolanta Lisiecka z Katedry Warzywnictwa UP w Poznaniu;

- 26 marca - „Zieleń cięta w kompozycjach kwiatowych” - dr hab. Agnieszka Krzywińska z Katedry Roślin Ozdobnych UP w Poznaniu;

„Indie - kraj wielu religii” - mgr Marek Niezborala z Katedry Warzywnictwa UP w Poznaniu;

„Etiopia - w kolebce cywilizacji” - dr inż. Ewa Dankowska i prof. dr hab. Tadeusz Baranowski z Katedry Metod Ochrony Roślin UP w Poznaniu;

- 23 kwietnia - „Porównanie uprawy konwencjonalnej i ekologicznej roślin zielarskich” - mgr inż. Romuald Mordalski z Instytutu Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich w Poznaniu;

„Etiopia cz. II - Szlakiem etnograficznym” - prof. dr hab. Tadeusz Baranowski i dr inż. Ewa Dankowska z Katedry Metod Ochrony Roślin UP w Poznaniu.

Ponadto Zarząd Oddziału Poznańskiego PTNO zorganizował 20 i 21 maja spotkanie plenerowe w Berlinie i okolicach, w którym wzięło udział 26 osób.

Skierniewice

Skierniewicki Oddział PTNO wspólnie z Zarządem Skierniewickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego zorganizował kilka spotkań naukowych, na których wygłoszono następujące referaty:

- „Bakterie w środowisku roślin - wrogowie czy sprzymierzeńcy” - prof. dr hab. Piotr Sobiczewski,

- „Przyroda i lokalne społeczności obszarów chronionych w Katalonii” - dr Anna Traut-Seliga (PWSZ w Skierniewicach),

- „Tajemnice genomów - sekwencja genomowa ogórka” - prof. dr hab. Stefan Malepszy (Katedra Genetyki, Hodowli i Biotechnologii Roślin SGGW);

- „Programmed cell death - a demise or a way to live” - prof. dr Elena Tomova Jakimova z Instytutu Roślin Ozdobnych (Sofia, Bułgaria);

- „Kultury tkankowe w ochronie gatunków ginących i zagrożonych” - dr hab. Eleonora Gabryszewska;

- „Doc. dr hab. Marek Kubik naukowiec, miłośnik przyrody, pisarz” - dr Ludwika Kawa-Miszczak przedstawiła wspomnienie o Marku Kubiku.

W okienku botanicznym dr Dariusz Sochacki przedstawił „Tulipany holenderskie i polskie”.

Podczas wyjazdów terenowych członkowie skierniewickiego oddziału PTNO zapoznali się z walorami przyrodniczymi i kulturowymi Lipiec Reymontowskich, zwiedzili rezerwat „Kwaśna Buczyna” (ochrona lasu mieszanego bukowo - dębowego o cechach kwaśnej buczyny, występowanie buka na granicy zasięgu) oraz prywatne muzeum regionalne Marii i Zbigniewa Stań (Region Księstwa Łowickiego - „Galeria pamiątek i staroci regionalnych”).

Szczecin

Szczeciński Oddział PTNO zorganizował w 2010 roku jedno zebranie naukowe i trzy spotkania wyjazdowe.

Pierwsze spotkanie członków Koła odbyło się 5 marca, w gmachu budynku Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. Podczas tego spotkania wygłoszono 3 referaty. Pierwszy referat wygłosił dr Tomasz Bralewski z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu pt. „Warzywnictwo w Chinach”, drugi - zaprezentował dr Piotr Żurawik z Zakładu Roślin Ozdobnych - „Storczyki rośliny znane i mało znane”. W trzecim wystąpieniu przedstawiciel firmy Dupont mgr inż. Arkadiusz Orkiszewski, omówił nowe środki ochrony roślin stosowane w produkcji ogrodnictwa.

W 2010 roku zorganizowano dla członków Koła dwa wyjazdy studyjne: 15 i 16 maja - na Pojezierze Meklemburskie i 15-22 sierpnia - Szlakiem wina i szampana (Niemcy - Francja).

Zarząd Oddziału zorganizował również sesję wyjazdową do prywatnego producenta borówki amerykańskiej pana Bohdana Marcinkowskiego (6 września br. - Reptowo), gdzie zwiedzano najnowszej generacji chłodnię z kontrolowaną atmosferą.

Warszawa

W lutym b.r. odbyło się w SGGW seminarium naukowe zorganizowane przez zarząd OW PTNO, na którym dr Jurgita Kulaitiene z Uniwersytetu Rolniczego w Kownie (Litwa), przebywająca na stażu naukowym na Wydziale Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu SGGW, wygłosiła prelekcję na temat badań nad dynią oleistą prowadzonych przez nią w macierzystej Uczelni. W spotkaniu wzięli udział pracownicy Wydziału i doktoranci (około 15 osób).

12 sierpnia odbył się otwarty XVI „Dzień Melona” w SGGW, zorganizowany przez Katedrę Genetyki, Hodowli i Biotechnologii Roślin z udziałem członków OW PTNO. W spotkaniu uczestniczyło około 40 osób, reprezentujących różne ośrodki naukowe. Jak co roku, zaprezentowano nowe odmiany melonów i innych gatunków warzyw, będące wynikiem prac hodowlanych Katedry. Prezentacja była połączona z degustacją melonów i zwiedzaniem Pola Doświadczalnego.

W listopadzie b.r. odbyło się w SGGW zorganizowane przez zarząd OW PTNO seminarium naukowe, na którym goszczące z wizytą w SGGW prof. Honorata Danilcenko

i prof. Elvyra Jariene z Litewskiego Uniwersytetu Rolniczego w Kownie (Litwa) wygłosiły prelekcję na temat dydaktyki prowadzonej w macierzystej Uczelni oraz tematów realizowanych tam w ramach programów europejskich. W spotkaniu wzięli udział pracownicy Wydziału, doktoranci i studenci (około 25 osób).

W listopadzie b.r. odbyło się seminarium naukowe zorganizowane przez zarząd OW PTNO, na którym dr Antra Balode z Łotewskiego Uniwersytetu Rolniczego w Jelgawie (Łotwa) wygłosiła prelekcję na temat stanu produkcji ogrodniczej na Łotwie oraz badań prowadzonych w macierzystej Uczelni. W spotkaniu wzięli udział pracownicy Wydziału, doktoranci i studenci (około 30 osób).

Zarząd Oddziału Warszawskiego PTNO zorganizował w b.r. dwie autokarowe wycieczki naukowe, w których wzięli udział członkowie Towarzystwa, pracownicy Wydziału, doktoranci i magistranci, w sumie ponad 90 osób. Wycieczki miały na celu zapoznanie uczestników z nowoczesnymi technologiami upraw ogrodniczych, uwzględniającymi zasady uprawy integrowanej. W wybranych gospodarstwach zwiedzający mieli możliwość zapoznać się z nowoczesnymi obiektami do produkcji warzyw, roślin sadowniczych i ozdobnych, a także przedyskutować z producentami problemy produkcji ogrodniczej w Polsce. Celem pierwszej z wycieczek było nowoczesne gospodarstwo szklarniowe państwa Floriańczyków, położone koło Karczewa, produkujące pomidory na wleń mineralnej. Podczas drugiej z wycieczek zwiedzono gospodarstwo sadownicze i szkółkarskie położone koło Skierniewic oraz gospodarstwo państwa Krasoniów, koło Piotrkowa Trybunalskiego, produkujących rozsady warzyw według najnowszych technologii.

Wrocław

W bieżącym roku Wrocławski Oddział PTNO zorganizował 3 spotkania o charakterze seminaryjnym oraz jeden wyjazd terenowy. Tematyka zebrań przedstawiała się następująco:

- 1) 28 stycznia prof. dr hab. Andrzej Komosa wygłosił referat pt. „Aeroponiczna uprawa roślin”;
- 2) 26 lutego zostały wygłoszone dwa referaty autorstwa dr Marii Małańczuk-Licznar: „Uprawa drzew pestkowych i ziarnkowych u naszych południowych sąsiadów” oraz „Lednice na Morawie - ogrodnicze serce Republiki Czeskiej”;
- 3) 24 września odbyło się wyjazdowe spotkanie Wrocławskiego Oddziału PTNO. W ramach wycieczki wizytowano Gospodarstwo Ogrodnicze 'Grajewscy' w Świebodzicach specjalizujące się w produkcji doniczkowych roślin ozdobnych oraz szkółkę roślin ozdobnych 'Gospodarstwo Ogrodnicze Roman Bodnar' w Rogoźnicy.

We wrześniu 2010 roku w Katedrze Ogrodnictwa gościli Thore Bjertnes i Claus Borch-Jenssen z miejscowości Tonsdberg (Norwegia). Już prawie 20 lat minęło od początku współpracy i wyjazdów pierwszych studentów do gospodarstwa Thore Bjertnesa, który jest znanym producentem sałaty w krajach skandynawskich. Zaproszeni goście w ramach spotkania w PTNO we Wrocławiu, wygłosili dwa wykłady „*Vegetable production in Norway - today and in the future*” oraz „*Social policy and environment in horticulture production*”.

Sprawozdania z sympozjów, konferencji, seminariów i spotkań

VI Międzynarodowe Targi Agrotechniki Sadowniczej

15 i 16 stycznia b.r. odbyły się w Warszawie VI Międzynarodowe Targi Agrotechniki Sadowniczej, połączone z konferencją naukową. Targi zostały zorganizowane przez Katedrę Sadownictwa, przy udziale członków OW PTNO. Cieszyły się ogromnym zainteresowaniem zwiedzających. W czasie trwania targów zostały wygłoszone następujące referaty naukowe i popularnonaukowe:

- "Niekontrolowany przepływ materiału roślinnego a wzrost zagrożenia przez patogeny" - A. Bielenin;
- "Metody regulowania intensywności wzrostu i owocowania jabłoni" - C. Floerchinger;
- "Choroby przechowalnicze jabłek i gruszek" - H. Bryk;
- "Strategia nawożenia jabłoni azotem" - D. Wrona;
- "Dokąd zmierza ochrona przed chwastami w sadach i jagodnikach" - J. Lisek;
- "Najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości pestycydów w świeżych owocach eksportowanych do Federacji Rosyjskiej" - A. Łączyński;

- „Możliwości minimalizowania negatywnych skutków zjawiska odporności na fungicydy” - A. Bielenin;
- „Szkodniki kory i drewna - wzrost zagrożenia, szkodliwość i zwalczanie” - R. W. Olszak;
- „Nawożenie sadów gruszkowych potasem w świetle badań” - E. Jadczyk-Tobiasz;
- „Wykorzystanie ochrony biologicznej w integrowanej produkcji jabłek” - S. Kunz;
- „Przydatność produkcyjna nowych odmian gruszy” - I. Sosna;
- „Sposoby poprawy jakości przechowalniczej jabłek” - K. Tomala i in.;
- „Odmiany o owocach deserowych - alternatywa w obecnej uprawie wiśni” - E. Szpadzik, E. Jadczyk-Tobiasz.

Dr hab. Marek Gajewski, prof. SGGW

XV Spotkanie Sadowników w Grójcu

11 i 12 lutego 2010 r. odbyło się XV Spotkanie Sadowników w Grójcu, którego organizatorami byli ISK i Związek Sadowników Rzeczypospolitej Polskiej. Jubileuszowe spotka-

nie odbyło się pod honorowym patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Marszałków Województw Mazowieckiego i Łódzkiego.

53 Ogólnopolska Konferencja Ochrony Roślin Sadowniczych

25 i 26 lutego 2010 r. odbyła się 53 Ogólnopolska Konferencja Ochrony Roślin Sadowniczych, której organizatorami byli ISK i firma Bayer CropScience. Tematem tegorocznego spotkania w Ossie była „Ochrona upraw sadowniczych

w świetle nowych wymogów UE”. W spotkaniu wzięło udział ponad 800 osób - sadowników oraz 30 firm związanych z branżą sadowniczą.

II Wystawa Tulipanów

20 i 21 marca 2010 r. odbyła się II Wystawa Tulipanów, której organizatorami byli Muzeum-Pałac w Wilanowie oraz Stowarzyszenie Producentów Ozdobnych Roślin Cebulowych w Skierniewicach. Wystawę florystyczną zorganizowa-

naną we wnętrzach Pałacu Wilanowskiego przygotowali pracownicy ISK. Na wystawie zaprezentowano około 50 odmian tulipanów, w tym najnowszą odmianę papuzią 'Agalia' wyhodowaną w Oddziale Roślin Ozdobnych ISK w Skierniewicach.

Ogólnopolska Konferencja Nauka Praktyce „Intensyfikacja uprawy krzewów jagodowych przez wdrażanie najnowszych wyników badań”

20 i 21 kwietnia 2010 r. odbyła się Ogólnopolska Konferencja - Nauka Praktyce „Intensyfikacja uprawy krzewów jagodowych przez wdrażanie najnowszych wyników badań”, której organizatorem był ISK oraz Komitet Nauk Ogrodniczych Polskiej Akademii Nauk. Pierwszy dzień konferencji dotyczył

zagadnień związanych z uprawą porzeczek i agrestu, natomiast drugiego dnia mówiono o uprawie borówki wysokiej. W konferencji w ciągu dwóch dni uczestniczyło około 500 słuchaczy.

Międzynarodowa Konferencja „Effect of Pre- and Postharvest Factors on Health Promoting Components and Quality of Horticultural Commodities”

24 i 25 maja 2010 roku w Gmachu Głównym ISK w Skierniewicach odbyła się Międzynarodowa Konferencja „Effect of Pre- and Postharvest Factors on Health Promoting Components and Quality of Horticultural Commodities”, której organizatorami były ISK oraz IW w Skierniewicach, przy

współpracy z Sekcją Przechowywania Komitetu Nauk Ogrodniczych Polskiej Akademii Nauk oraz EUFRIN - Fruit Quality Working Group. Spotkanie odbyło się pod patronatem Polskiej Akademii Nauk oraz Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych.

Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Nowe tendencje w żywieniu roślin ogrodniczych”

17 i 18 czerwca 2010 roku w samym sercu Puszczy Zielonki niedaleko Poznania, w malowniczo położonym ośrodku naukowo-dydaktycznym, odbyła się Konferencja Naukowa połączona z XIII Zjazdem Katedr Uprawy Roli i Żywności Roślin Ogrodniczych.

Myślą przewodnią spotkania były słowa Jana Pawła II (notabene zamieszczone również w materiałach konferencyjnych):

„Ziemia powierzona jest człowiekowi, aby uprawiając ją i troszcząc się o nią, zaspakajał on swoje potrzeby i zdobywał dla siebie chleb powszedni...”

Kiedy jednak człowiek, zamiast być stróżem, staje się tyranem natury, wcześniej czy później buntuje się przeciwko jego niedbałości”

Orędzie na XXIII Światowy Dzień Turystyki
Watykan, 24 czerwca 2002 r.

Organizatorami zjazdu byli pracownicy Katedry Nawożenia Roślin Ogrodniczych Wydziału Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego

w Poznaniu, a jego uczestnikami naukowcy z Uniwersytetów w Lublinie, Krakowie, Wrocławiu i Olsztynie oraz SGGW i Instytutu Warzywnictwa w Skierniewicach. Wśród obecnych byli Profesorowie - nasi Mistrzowie w zakresie uprawy i żywienia roślin oraz ich uczniowie, którzy spotkali się po raz pierwszy 24 lata temu i brali udział, co dwa lata, w kolejnych konferencjach po dziś dzień. Natomiast liczna grupa młodszych pracowników, w tym doktorantów, sprawiła, że zjazdy te są ciągle młode, a to bardzo optymistyczne. Zaszczyciły nas swoją obecnością również władze naszego Uniwersytetu: Prorektor prof. dr hab. Monika Kozłowska oraz Prodziekan dr hab. Stanisława Szczepaniak, prof. nadzw.

W części referatowej konferencji prof. dr hab. Józef Nurzyński z Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie zwrócił uwagę na możliwości wykorzystania różnych podłoży - torfu, słomy pszenżyta, słomy rzepakowej, wełny mineralnej i co ciekawe - piasku gruboziarnistego - przy zróżnicowanej koncentracji składników pokarmowych w strefie korzeniowej do uprawy pomidora.

Dr inż. Agnieszka Lis-Krzyścin z Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie omówiła proces produkcji nawozów szklanych, podała ich skład oraz scharakteryzowała działanie tej grupy nawozów. Wykazała, że nawozy szklane można stosować w proekologicznym nawożeniu roślin.

Prof. dr hab. Helena Gawrońska z SGGW na podstawie rozległych badań morfologicznych i fizjologicznych przedstawiła stymulujący wpływ Asahi SL/Atonik na wybrane gatunki roślin (rzepak ozimy, rzodkiewnik pospolity i szarłat ozdobny). Autorka podkreśliła, iż jest on szczególnie przydatny w okresie stresu, zwłaszcza wywołanego suszą, łagodzi bowiem istotnie jego skutki. Dowiodła ponadto, że biostymulator ten działa pozytywnie także na rośliny uprawiane w optymalnych warunkach.

Autorka tego sprawozdania z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu omówiła wyniki badań z zakresu żywienia roślin przyprawowych, ze szczególnym uwzględnieniem bazylii i tymianku. Przedstawiła także zagadnienia związane z rolą mikoryzy w pobieraniu składników mineralnych przez te rośliny. Zwróciła szczególną uwagę na znaczenie roślin zielarskich we współczesnym świecie, także w inspiracji twórczej malarzy i poetów.

Zgodnie z tradycją organizatorów, aby efektywniej wykorzystać czas konferencji, a także ze względu na oszczędności finansowe, nie było sesji posterowej, a w zamian odbyła się dyskusja nad wynikami badań przedstawionymi w materiałach konferencyjnych, z którymi wcześniej zapoznali się uczestnicy konferencji.

Uwieńczeniem „umysłowego maratonu” była uroczysta kolacja z muzyką w tle w wykonaniu kapeli folklorystycznej „Wiwaty”, której wykonawcy swym niepowtarzalnym urokiem sprowokowali wszystkich do wspólnego śpiewu i tańców. Organizatorzy konferencji serdecznie dziękują również Sponsorom za finansowe wsparcie.

Oficjalnym punktem programu drugiego dnia obrad był wyjazd do Wierzenicy - dawnego majątku Augusta hrabiego Cieszkowskiego herbu Dołęga, patrona Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. W wierzenickim kościele św. Mikołaja ksiądz Przemysław Kompf zapoznał uczestników konferencji z tym co cenne i unikalne w świątyni, a związane bezpośrednio z postacią wybitną i znakomitą - filozofa, ekonomisty, społecznika, polityka i gospodarza. Natomiast Pan Włodzimierz Buczyński - pasjonat, zainteresowany szczególnie postacią i dokonaniem Augusta Cieszkowskiego, zaprezentował Jego sylwetkę od strony Jego związków z ogrodnictwem. W jadalni hrabiego były między innymi: winogrona, poziomki, morele i jabłka ze starego sadu nieopodal dworku, zaś dla zdrowia do rosółu dodawał talerzyk posiekanego szczypiorku. Dowiedzieliśmy się również o związkach Cieszkowskiego z innymi ośrodkami w kraju, reprezentowanymi przez uczestników konferencji, między innymi o nadaniu Mu w 1887 roku tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Pozostały miłe wspomnienia, inspiracja do dalszych badań i oczekiwanie do następnego spotkania, w tym samym gronie, za dwa lata, tym razem w Krakowie.

Prof. dr hab. Anna Golcz

Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Proekologiczna uprawa warzyw - problemy i perspektywy”

Ogólnopolska Konferencja Naukowa zorganizowana przez Katedrę Warzywnictwa Akademii Podlaskiej w Siedlcach oraz Oddział PTNO w Warszawie odbyła się 24 i 25 czerwca 2010 roku. Patronat nad konferencją objął Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dr inż. Marek Sawicki. Miejscem obrad był Dwór Mościbrody niedaleko Siedlec. W konferencji wzięło udział 95 osób ze wszystkich krajowych ośrodków naukowych prowadzących badania z zakresu warzywnictwa, a także zaproszeni goście.

Konferencję otworzył JM Rektor Akademii Podlaskiej prof. dr hab. Antoni Jówko. Przed rozpoczęciem obrad pracownicy Katedry Warzywnictwa i przedstawiciele środowiska naukowego podziękowali Pani Profesor Romualdzie Jabłońskiej-Ceglarek za długoletnią pracę dla dobra nauki oraz życzliwość i pomoc, jakiej doświadczali przez wiele lat współpracy. Pani Profesor, twórca Katedry Warzywnictwa na Wydziale Przyrodniczym Akademii Podlaskiej i długoletni jej kierownik, 1 października 2009 roku przeszła na emeryturę. Następnie Pani Dyrektor Biura Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi - dr inż. Anita Szczykutowicz odczytała okolicznościowy adres skierowany przez Pana Ministra RiRW dr inż. Marka Sawickiego do uczestników konferencji i przedstawiła zadania realizowane w ramach programu „Poznaj Dobrą Żywność” mającego na celu promocję polskich produktów żywnościowych najwyższej jakości.

Pierwszej sesji referatowej przewodniczył prof. dr hab. Eugeniusz Kołota. Referaty wiodące wygłosili prof. dr hab. Andrzej Borowy - „Zastosowanie roślin okrywowych w uprawie warzyw” oraz dr hab. Marek Siwulski, prof. nadzw. - „Grzyby uprawne a ekologia”. Tematem przewodnim referatu prof. dr hab. A. Borowego była ochronna rola roślin przed niszczącym działaniem czynników klimatycznych na środowisko glebowe. Autor stwierdził, że ściółka z roślin okrywowych wpływa także na ograniczenie zachwaszczenia, zmniejsza porażenie roślin uprawnych przez niektóre choroby i szkodniki. Obumarłe resztki roślin okrywowych stanowią pokarm dla organizmów glebowych, stymulując w ten sposób rozwój życia biologicznego i przyczyniając się do wzrostu zawartości próchnicy. Ta znana od dawna funkcja roślin okrywowych pozostawała niedoceniana w czasach intensyfikacji rolnictwa. Po raz pierwszy została zauważona w rolnictwie ekologicznym i obecnie dążność do jak najdłuższego okrycia gleby roślinami jest jedną z cech tego systemu uprawy. W dalszej części referatu Pan Profesor przedstawił wyniki badań własnych z wykorzystaniem żyta jako rośliny okrywowej w uprawie buraka ćwikłowego, fasoli szparagowej, kapusty głowiastej białej, marchwi, selera korzeniowego i pomidora. Stosowanie roślin okrywowych w uprawie warzyw łączy w sobie wiele korzyści związa-

nych z ochroną środowiska przyrodniczego i wpisuje się bardzo dobrze w zasady rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego.

Dr hab. Marek Siwulski, prof. nadzw. podkreślił, że pojęcie ekologia obejmuje bardzo szeroki zakres interakcji między organizmami żywymi a środowiskiem. Uprawa grzybów ze względu na swoją specyfikę jest w zasadzie monokulturą, w której istnieje bardzo duże zagrożenie ze strony czynników chorobotwórczych i szkodników. Działania interwencyjne w uprawie grzybów stosowane są w bardzo ograniczonym zakresie. Główną uwagę zwraca się na profilaktykę. W uprawie pieczarek wykorzystuje się zwykle preparaty chemiczne o niskiej toksyczności i krótkim okresie karencji. Jest to wymuszone przez krótki cykl produkcyjny oraz dużą zdolność akumulacji substancji chemicznych. Coraz częściej wykorzystuje się preparaty biologiczne. Bardzo ciekawym zagadnieniem w aspekcie ekologicznym jest wykorzystanie podłoża po uprawie grzybów. Podłoże po uprawie pieczarki ma wysoką wartość nawozową, porównywalną z nawozami organicznymi, a pod pewnymi względami nawet je przewyższa.

Drugiej sesji referatowej przewodniczył prof. dr hab. Mikołaj Knaflowski. Z dużym zainteresowaniem spotkał się referat prof. dr hab. Andrzeja Komosa: „Wpływ zróżnicowanych poziomów azotu w pożywkach na plonowanie i stan odżywienia pomidora uprawianego na wełnie mineralnej i włóknie drzewnym”. Pan Profesor zwrócił uwagę na potrzebę poszukiwania biodegradowalnych podłoży do uprawy warzyw pod osłonami, mogących zastąpić dotychczas stosowane podłoże z wełny mineralnej. Takim podłożem może być włókno drzewne, które otrzymuje się ze zrębków drewna sosnowego w wyniku przeróbki termicznej. Włókno drzewne charakteryzuje się szerokim stosunkiem C:N = 123-127, co

jest przyczyną sorpcji biologicznej azotu. Podjęte przez zespół Pana Profesora badania dotyczyły optymalizacji stężenia azotu w pożywkach stosowanych do fertygacji w uprawie pomidorów szklarniowych na włóknie drzewnym.

Mgr Izabela Gryza w referacie „Wpływ osłon bezpośrednich z włókna biodegradowalnej na plonowanie i jakość cebuli zimującej” wskazała na możliwość zastąpienia w uprawie warzyw tradycyjnych folii polietylenowych przez polimery biodegradowalne. Materiały te po zakończeniu uprawy mogą zostać przyorane lub przeznaczone na kompost nie zanieczyszczając środowiska naturalnego. Przedstawione przez Panią magister wyniki badań dotyczyły wykorzystania włókna biodegradowalnego w uprawie cebuli zimującej.

W sesji posterowej przedstawiono 80 plakatów naukowych na temat przyjaznych środowisku metod produkcji warzyw w polu i pod osłonami. Dominowały prace z zakresu warzywnictwa polowego - 61 prac, pozostałe dotyczyły uprawy pod osłonami. Rośliny warzywne były obiektem badań w 66 pracach, rośliny zielarskie w 8 pracach, grzyby w 3 pracach, truskawka w 2 pracach i malina w 1 pracy. Wiodącą problematyką badawczą były zagadnienia agrotechniczne pogłębione o żywienie roślin, a także o skład chemiczny warzyw i roślin zielarskich. W 8 pracach uwzględniono uprawę ekologiczną, a w 4 zagadnienia dotyczące przechowywania warzyw. Przedstawiono także 3 prace genetyczno-hodowlane. W badaniach uwzględniono wiele gatunków roślin warzywnych. Dominowały prace dotyczące warzyw cebulowych, kapustnych, korzeniowych i psiankowatych. Przedstawione prace są przykładem pozytywnych zmian zachodzących w polskim warzywnictwie, ukierunkowanych na produkcję warzyw o wysokiej wartości odżywczej, z zastosowaniem metod przyjaznych środowisku przyrodniczemu, dowodem na

stopniowe wychodzenie z ery chemiczno-technicznej i wkroczenie w erę ekorozwoju. Sesję posterową podsumowały Panie prof. dr hab. Helena Łabuda i prof. dr hab. Halina Buczkowska.

Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. „Proekologiczna uprawa warzyw - problemy i perspektywy”, połączona była ze Zjazdem Katedr Warzywnictwa ze wszystkich uczelni rolniczych w kraju.

W drugim dniu konferencji odbył się panel wyjazdowy będący integralną jej częścią. Uczestnicy zwiedzili Przedsiębiorstwo Handlowo Produkcyjne Unikost Sp. j. w Gołębku zajmujące się produkcją podłoża do uprawy

pieczarki oraz pieczarkarnię Pana J. Sztandery w miejscowości Czerniejew, będącą jednym z najnowocześniejszych tego typu obiektów w kraju. Panel wyjazdowy stworzył możliwość zapoznania się z technologiami produkcji podłoża i metodami uprawy pieczarki stosowanymi w tych przedsiębiorstwach. Uczestnicy konferencji podzielili się wiedzą i wymienili doświadczenia z osobami odpowiedzialnymi za jakość produkcji w obu firmach. Na zakończenie panelu wyjazdowego uczestnicy konferencji zwiedzili Siedlce, w tym Pałac Ogińskich - obecnie siedzibę władz Akademii Podlaskiej, organizatora konferencji.

Prof. dr hab. Anna Zaniewicz - Bajkowska

12 Międzynarodowa Konferencja nt. Zarazy Ogniowej (12th International Workshop on Fire Blight)

16 i 20 sierpnia 2010 r. w salach Hotelu Sofitel Victoria w Warszawie odbyła się 12 Międzynarodowa Konferencja nt. Zarazy Ogniowej (12th International Workshop on Fire Blight) pod auspicjami Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych (ISHS). Organizatorem kon-

ferencji był Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa im. Szczepana Pieniążka. Honorowy patronat nad konferencją objął Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi Marek Sawicki. Konferencja była współorganizowana z europejskim programem Cost Action 864.

28 MIĘDZYNARODOWY KONGRES OGRODNICZY LIZBONA, 22-27 SIERPNIA 2010 ROKU

Organizowane przez Międzynarodowe Towarzystwo Nauk Ogrodniczych co 4 lata kongresy są największymi w świecie naukowymi konferencjami dotyczącymi ogrodnictwa. Tegoroczny, 28. Kongres, odbywający się w dniach 22-27 sierpnia w Lizbonie, zgromadził 3300 uczestników reprezentujących 110 krajów świata. Z Polski wzięło w nim udział ponad 70 uczestników; najwięcej, bo około 30 osób z Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skieniewiczach. Obrady odbywały się w 22 salach konferencyjnych w Centrum Kongresowym położonym nad brzegiem Tagu.

Otwarcie Kongresu towarzyszyły dwa referaty naukowe. Jeden z nich dotyczył zachowania bioróżnorodności genetycznej poprzez banki genów, a drugi był poświęcony możliwościom ograniczenia głodu i niszczenia środowiska przez zastosowanie inżynierii genetycznej.

Oprawę artystyczną ceremonii otwarcia stanowił koncert czteroosobowego zespołu wirtuozów gitary i na zakończenie wieloosobowy zespół młodych bębniaków powodujących olbrzymi hałas, ale skutecznie wyprowadzających uczestników z sali kongresowej do ogrodów pobliskiego pałacu Burnay, gdzie odbyło się powitalne przyjęcie.

Przez następne 4 dni toczyły się naukowe obrady i sesje posterowe. Kolejny dzień był przeznaczony na fachowe wycieczki, umożliwiające zapoznanie się z produkcją ogrodniczą w Portugalii i Hiszpanii. Obrady obejmowały kolokwia (8), sympozja (18), seminaria (14), sesje tematyczne (18) warsztaty (workshops 28) i spotkania biznesowe (13). Na kongres zostało zgłoszonych 4390 posterów, ale nie wszystkie dotarły, stąd sporo było pustych miejsc na tablicach. Organizatorzy zapewnili możliwość wydrukowania posteru za rozsądną opłatą. Nie trzeba go było więc wozić ze sobą. Ogólną liczbę posterów podzie-

lono na dwie części. Tak więc w olbrzymiej hali wystawowej każdy był wywieszony przez dwa dni. W określonym czasie autorzy byli zobowiązani do obecności przy swoich posterach i do udzielania objaśnień oraz odpowiedzi na pytania zainteresowanych osób. Niektóre posterki zostały wytypowane do 3-minutowej prezentacji (poster short oral presentation). Były dwie możliwości prezentacji: albo wgrania swojego posteru do komputera kongresowego jako e-posteru i objaśnienia pewnych jego części, które można było wybrać i powiększać, albo przygotowania odrębnej prezentacji w programie Power Point.

Kolokwia były formą obrad, podczas których wybrani eksperci przedstawiali prezentacje na określony temat. Podobne w formie były seminaria, do których dobierano specjalistów do referowania prac związanych z tematem seminarium. Najbardziej otwartą formą, znaną z innych konferencji naukowych, były sympozja, które dotyczyły poszczególnych działów ogrodnictwa, jak na przykład warzywnictwa, ale także zagadnień ogólnych, których przykładem mogą być uprawy bezglebowe. Sesje tematyczne obejmowały bardziej podstawowe zagadnienia, jak np. fizjologia roślin, mikrorozmnażanie czy modele wzrostu i plonowania. Abstrakty wszystkich prezentowanych prac zostały przekazane uczestnikom Kongresu w postaci drukowanej i na dyskiecie.

Trudno w tak krótkim artykule omawiać szczegółową tematykę kongresu, stąd przedstawione zostaną tylko pewne wiodące problemy nauk ogrodniczych.

Mottem tegorocznego kongresu było „Nauka i ogrodnictwo dla ludzi”, stąd wiele wystąpień dotyczyło globalnej sytuacji ludności w świecie. Kongres był platformą dla wymiany informacji i oceny relacji między naukowcami, producentami, konsumentami i społeczeństwem. Nawiązywano

do głównych problemów, jak głód, bieda, niedobór naturalnych środków produkcji, ocieplenie klimatu. Poszukiwano rozwiązań tych problemów poprzez ogrodnictwo, aby zapewnić ludziom zwłaszcza biednym lepszą jakość życia w przyjaźniejszym środowisku.

Dużą uwagę przywiązywano w prezentowanych pracach do obniżenia kosztów i zużycia zasobów naturalnych w technologiach stosowanych w ogrodnictwie. Przykładem mogą być dążenia do zmniejszenia zużycia wody. Rozwiązaniem może być tutaj nawadnianie na poziomie suboptymalnym, które nie tylko prowadziło do zmniejszenia ilości wody użytej do nawadniania sałaty czy winorośli, ale także do przedłużenia trwałości sałaty w obrocie.

Ogrodniczym dowodem na ocieplenie klimatu może być pojawianie się nowych chorób lub szkodników na terenach chłodniejszego klimatu, a także wcześniejsze dojrzewanie niektórych roślin. To ostatnie stwierdzono u winorośli w Rumunii równocześnie ze wzrostem zawartości cukrów i antocyjanów. Ocieplenie klimatu jest przyczyną częściej obecnie występujących ekstremalnych warunków jak susza, powodzie, duże spadki temperatur, upały albo obfite opady śniegu. Stresy wywołane przez te warunki wymagają przeciwdziałania. Najpierw jednak konieczne jest rozpoznanie reakcji roślin na warunki stresowe. Niektóre substancje biologicznie czynne wytwarzane z morskich wodorostów mogą zmniejszyć negatywne dla roślin skutki warunków stresowych.

Poszukiwane są nowe rozwiązania ograniczające zużycie energii do ogrzewania szklarni lub umożliwiające wykorzystanie innych źródeł energii np. pompy ciepłe czy turbiny powietrzne. Innym pomysłem jest doskonale izolacji szklarni chroniącej przed utratą ciepła.

Jakość życia (life quality) stała się w ostatnich latach bardzo nośnym tematem dla wielu programów badawczych w krajach rozwiniętych i średnio rozwiniętych, do których jest zaliczana Polska. Dotyczy to w pierwszej

kolejności warunków produkcji zdrowej żywności, w tym ograniczenia pozostałości pestycydów. Ważne jest tutaj także zapobieganie skażeniu środowiska. Z prezentowanych prac wynika duże zainteresowanie ekologiczną produkcją ogrodnictw określaną w języku angielskim jako „organic”. Dotyczy to w szczególności Unii Europejskiej i innych krajów rozwiniętych, ale ma miejsce także w krajach rozwijających się. Według informacji przedstawionych na Kongresie produkcja ekologiczna jest prowadzona w różnym zakresie w 154 krajach. Referaty odnoszące się do ekologicznej produkcji obejmowały liczne warzywa (pomidory, cebulę, sałatę, ogórki, fasolę, kapustę głowiastą, brokuły i melony) i owoce (truskawki, borówkę i jabłka). Wśród autorów prezentowanych na ten temat prac byli również przedstawiciele naszego kraju.

Prezydent Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych dr Norman E. Looney podczas ceremonii otwarcia, nawiązując do motto Kongresu, powiedział: „My, naukowcy zajmujący się ogrodnictwem jesteśmy grupą zawodową działającą na rzecz dobrobytu i dobrego zdrowia; grupą powszechnie poważaną ze względu na łączenie bioróżnorodności roślin z jakością życia ludzi. Co więcej nauka ogrodnictwa uważa sprawy jakości pożywienia i życia za równie ważne dla mieszkańców miast i wsi. Rzeczywiście, mamy dużo do zaoferowania obywatelom tej planety - Naukę i Ogrodnictwo dla Ludzi - ale Międzynarodowy Kongres Ogrodniczy 2010 pokaże, że my mamy również dużo do zaoferowania sobie wzajemnie”. Jestem przekonany, że uczestnicy Kongresu mogą bez wahania podpisać się pod tymi stwierdzeniami.

Następny 29. Międzynarodowy Kongres Ogrodniczy odbędzie się w dniach 17-24 sierpnia 2014 roku w Brisbane w Australii.

*Prof. dr hab. Mikołaj Knaflowski
Mgr inż. Chen Wenjing*

XIII Dzień Otwarty w Sadzie Doświadczalnym SGGW w Wilanowie

11 września odbyło się coroczne ogólnopolskie spotkanie zorganizowane przez Katedrę Sadownictwa z udziałem członków OW PTNO, pod nazwą „XIII Dzień Otwarty w Sadzie Doświadczalnym SGGW w Wilanowie”. Spotkanie odbyło się na terenie Pola Doświadczalnego Wydziału Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu w Warszawie-Wilanowie. Uczestniczyło w nim ponad 1000 osób, głównie producentów-sadowników. Uczestnicy zwiedzili sad doświadczalny i obiekty Katedry, w tym nowoczesną chłodnię z kontrolowaną atmosferą. Zapoznali się również z doświadczeniami prowadzonymi w sadzie. W spotkaniu uczestniczyły również firmy z branży sadowniczej. W ramach dnia otwartego odbyła się konferencja naukowa nt. „Czynniki wpływające na plonowanie i jakość owoców roślin sadowniczych”. Na konferencji zaprezentowano następujące doniesienia:

- „'Holiday' - odmiana jabłoni zasługująca na uwagę” - F. Jaumień i R. Dziuban;
- „Jesienne nawożenie azotem w sadzie jabłoniowym” - D. Wrona;

- „Krótka historia hodowli borówki wysokiej” - C. Piestrzeniewicz;
- „Ocena skuteczności preparatów biologicznych w ograniczaniu gnicia jabłek” - A. Podhorska, K. Tomala, R. Dziuban, A. Krawczyk;
- „Jakość i trwałość przechowalnicza owoców gruszy azjatyckiej” - T. Krupa, M. Kopera;
- „Skład gazowy w chłodniach KA - korzyści i zagrożenia” - K. Tomala, K. Jeziorek;
- „Wpływ warunków chłodni zwykłej i kontrolowanej atmosfery na właściwości przechowalnicze jabłek 'Red Boskoop'” - B. Kocewiak, K. Tomala;
- „Wpływ preparatu 'Smartfresh' (1-MCP) i warunków KA na jakość i zdolność przechowalniczą jabłek 'Ligol'” - K. Jeziorek;
- „Przechowywanie śliwek” - R. Dębski, K. Tomala, T. Krupa.

Dr hab. Marek Gajewski, prof. SGGW

Konferencja pt. „Rośliny Ozdobne - Człowiek - Środowisko”

16 i 17 września 2010 r. na Wydziale Ogrodniczym Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie odbyła się konferencja pt. „Rośliny Ozdobne - Człowiek - Środowisko”. Organizatorami tego wydarzenia byli pracownicy Katedry Roślin Ozdobnych. W ramach corocznych spotkań tzw. katedr jednoimiennych zaproszono 80 przedstawicieli z 9 jednostek naukowych z całej Polski zajmujących się zagadnieniami naukowymi i dydaktycznymi związanymi z roślinami ozdobnymi.

W otwarciu konferencji wzięły udział władze rektorskie oraz dziekańskie, reprezentowane przez prof. dr hab. Krystynę Koziec oraz prof. dr hab. Stanisława Mazura. Otwierając konferencję, kierownik Katedry Roślin Ozdobnych prof. dr hab. Anna Bach, przypomniała historię powstawania katedry, przedstawiła obecny profil działalności naukowej pracowników tej jednostki, podkreśliła także, jak trudne zadania czekają specjalistów z dziedziny roślin ozdobnych w zakresie wypracowania nowych kierunków ich zastosowania, a także efektywnej uprawy w niezwykle wymagających warunkach ekonomicznych.

Na sesję referatową złożyły się wystąpienia przedstawicieli zaproszonych jednostek naukowych. Tematyka wystąpień dotyczyła szeroko rozumianego wpływu roślin na otoczenie i funkcjonowanie człowieka. Szczególną uwagę zwracano na istotne znaczenie hortiterapii w procesie osób dochodzących do zdrowia oraz na konieczność powstawania założeń ogrodowych dla osób z dysfunkcją wzroku. Na konferencji zaprezentowano następujące tematy:

- „Rośliny ozdobne wiejskich cmentarzy Dolnego Śląska - stan obecny i przyszłość”, dr Regina Dębicz, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu;
- „Ogrody dla osób z dysfunkcją wzroku - oczekiwania i realia”, dr Anita Woźny, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy;
- „Zabytkowe ogrody przyszpitalne”, mgr inż. Margot Dudkiewicz, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie;
- „Hortiterapia - znaczenie roślin ozdobnych w procesie dochodzenia do zdrowia”, dr Bożena Szewczyk-Taranek, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie;
- „Aktualny stan wiedzy na temat chorób róży powodowanych przez wirusy i fitoplazmy”, prof. dr hab. Maria Kamińska, Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach;

„Znaczenie zielni ciętej w produkcji kwiaciarskiej” dr Ewa Skutnik, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie;

„Rola i zadania Międzynarodowej Organizacji Florystycznej FLORINT”, dr Piotr Salachna, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie;

„Uprawa astra krzaczastego w doniczkach”, dr Anita Schreter-Zakrzewska, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu;

„Celożja srebrzysta - zastosowanie roślin oraz możliwości uprawy w Polsce”, dr Urszula Puczel, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

Kolejnym punktem konferencji była dyskusja na temat nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym, w zakresie zmian dotyczących kształcenia. Przedstawiciele ośrodków dydaktycznych mieli możliwość przedstawić swoje opinie na temat tej ustawy, a podjęta przez uczestników konferencji dyskusja świadczy o tym, że koordynacja i współpraca różnych jednostek z poszczególnych uczelni pozwoli na opracowanie najkorzystniejszych zasad kształcenia zgodnych ze specyfiką dziedziny rośliny ozdobne.

Wszyscy uczestnicy zjazdu otrzymali materiały konferencyjne, w tym egzemplarz Zeszytów Problemowych Postępów Nauk Rolniczych (nr 551), w całości poświęcony organizowanej konferencji.

Zjazd „katedr jednoimiennych” odbył się w budynku Wydziału Ogrodniczego, a obradom konferencyjnym towarzyszyła wystawa prac projektowych rysunków studentów specjalności Sztuka Ogrodowa. W przerwie sesji referatowej uczestnicy mieli okazję zwiedzić katedralną kolekcję roślin ozdobnych oraz nowo wybudowane szklarnie przy Wydziale Ogrodniczym.

W drugim dniu uczestnicy zjazdu odbyli warsztaty terenowe. Zapoznali się z zasadami nowoczesnej, całorocznej produkcji róż szklarniowych w gospodarstwie Wojciecha Worytkiewicza w Brzeziu pod Krakowem oraz z zasadami urządzania i pielęgnacji pól golfowych w Paczółtowicach. Uczestnicy konferencji zwiedzili również XVII wieczny kompleks klasztorny Karmelitów Bosych w Czernej i jego otoczenie - rezerwat przyrody.

*Dr Anna Kapczyńska
Dr Bożena Pawłowska*

Inauguracyjne Seminarium Projektu „Zrównoważone stosowanie fumigantów chemicznych do kontroli organizmów szkodliwych w glebie w sektorze ogrodnictwa” (SustUse Fumigants)

23 września 2010 r. w siedzibie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Warszawie odbyło się inauguracyjne seminarium Projektu „Zrównoważone stosowanie fumigantów chemicznych do kontroli organizmów szkodliwych w glebie w sektorze ogrodnictwa” (SustUse Fumi-

gants). Finansowanie projektu odbywa się z udziałem instrumentu finansowego LIFE Wspólnoty Europejskiej. W skład konsorcjum projektu wchodzi Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa im. Szczepana Pieniążka i JWC Project.

Ogólnopolska Konferencja „Ozdobne Rośliny Cebulowe”

27 i 28 września 2010 roku odbyła się w ISK Ogólnopolska Konferencja nt. Ozdobnych Roślin Cebulowych, współorganizowana przez Stowarzyszenie Producentów Ozdobnych Roślin Cebulowych (SPORC). Podczas sesji

referatowej wygłoszono 5 wykładów, w tym cztery przez gości zagranicznych (Co Buschman i H. Westerhof z Holandii oraz V. Beinoris z Litwy).

VIII Seminarium Naukowo-Wdrożeniowe „Dyniowate - dla zdrowia”

29 września odbyło się w SGGW VIII Seminarium Naukowo-Wdrożeniowe „Dyniowate - dla zdrowia”, zorganizowane przez Katedrę Genetyki, Hodowli i Biotechnologii Roślin SGGW, przy czynnym udziale członków OW PTNO. W spotkaniu uczestniczyło około 50 osób z różnych ośrodków naukowych oraz producenci warzyw. Podobnie jak w ubiegłym roku, zaprezentowano rozmaite odmiany dyni zwyczajnej i dyni olbrzymiej. Przedstawiono również wyniki najnowszych badań nad dynią, prowadzone w SGGW. Dr A.

Korzeniewska zaprezentowała owoce i omówiła właściwości odmian dyni wyhodowanych w SGGW. Uczestnicy mieli możliwość degustacji rozmaitych potraw z dyni, oraz zwiedzenia pola doświadczalnego z kolekcją prezentującą bioróżnorodność roślin dyniowatych. Pracownicy Katedry Roślin Ozdobnych przygotowali, jak co roku, ciekawe kompozycje florystyczne z roślinami dyniowatymi.

Dr hab. Marek Gajewski, prof. SGGW

XLVI Ogólnopolska Naukowa Konferencja Sadownicza „Nauka Praktyce”

29 i 30 września 2010 r. odbyła się XLVI Ogólnopolska Naukowa Konferencja Sadownicza „Nauka Praktyce”, której organizatorami byli ISK i Komitet Nauk Ogrodniczych

Polskiej Akademii Nauk. Spotkanie odbyło się pod honorowym patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, natomiast Partnerem Regionalnym był Urząd Marszałkowski w Łodzi.

Ogólnopolska Naukowa Konferencja Warzywnicza „Postęp w integrowanej produkcji warzyw kapustowatych”

Konferencja pod tym tytułem odbyła się 21 października. Organizatorem konferencji był Instytut Warzywnictwa im. Emila Chroboczka w Skierniewicach. Uczestnicy w liczbie 104 osób reprezentowali uczelnie, instytuty branżowe, firmy nasienne krajowe i zagraniczne. Referat wprowadzający wygłosił dyrektor Instytutu Warzywnictwa prof. dr hab. Franciszek Adamicki „Nowe kierunki w badaniach i produkcji warzyw kapustowatych”. Warzywa kapustne miały i nadal mają duże znaczenie wśród roślin uprawnych, ważnych gospodarczo w Polsce. Stale wzrasta zapotrzebowanie na dobrej jakości kalafiory i brokuły dla przemysłu przetwórczego oraz na kapustę pekińską przeznaczoną do długotrwałego przechowania i na inne warzywa kapustne. W sesji plenarnej prowadzonej przez prof. dr hab. Józefa Robaka wiodącymi tematami były zagadnienia dotyczące hodowli odpornościowej warzyw kapustnych na choroby oraz ochrony przed najgroźniejszymi agrofagami z zastosowaniem nowoczesnych metod i środków w integrowanym systemie uprawy.

Konferencja miała charakter międzynarodowy, ponieważ jeden z referatów dotyczył kierunków w hodowli odpornościowej warzyw kapustnych w firmie Bejo Zaden B.V. Holandia. W ostatnich latach wprowadzono do uprawy nowoczesne odmiany warzyw kapustnych o zróżnicowanym stopniu podatności na choroby infekcyjne i nieinfekcyjne w tym warzywa kapustnych odpornych na *Plasmidiophora*

brassicae, sprawcy kiły kapusty wyprodukowanych przez firmę Syngenta Seeds-Holandia.

Nowym kierunkiem w ochronie roślin jest wykorzystanie potencjalnych możliwości wyciągów i ekstraktów roślinnych w ograniczaniu szkodliwości wielu najgroźniejszych chorób infekcyjnych roślin warzywnych w tym warzyw kapustowatych. Od 2014 roku w UE obowiązywać będzie system integrowanej uprawy i ochrony warzyw i owoców. Aby sprostać tym wymaganiom należy zmodyfikować i udoskonalać programy ochrony, w których poważną rolę będą odgrywały efektywne środki pochodzenia naturalnego, środki biologiczne i odmiany odporne, a stosowanie środków ochrony konwencjonalnej ma być niezbędnym minimum. O potencjalnych możliwościach zastosowania środków naturalnych w ochronie roślin kapustowatych mówił prof. dr hab. Józef Robak i Pierre-Yves Boulet z Francji.

Z dużym zainteresowaniem wysłuchano referatów prof. dr hab. Kazimierza Wiecha z Krakowa dotyczącego „Owadów ograniczających liczebność szkodników kapusty głowiastej” oraz prof. dr hab. Jerzego Szwejdy z Instytutu Warzywnictwa w Skierniewicach, dotyczącego „Fitofagicznej entomofauny warzyw kapustowatych w Polsce”. Dr Maria Rogowska przedstawiła nowy i groźny problem w ochronie warzyw kapustowatych dotyczący drążyn i chowaczy, zasiedlających liczne plantacje towarowe roślin kapustowa-

tych w Polsce. Poważnym problemem w ochronie warzyw przed szkodnikami jest aktualnie brak efektywnych zapraw nasiennych i naturalnych środków do zwalczania szkodników. Obecnie prowadzone badania w Instytucie Warzywnictwa mogą dać efekty dopiero za kilka lat.

Jeszcze bardziej poważny problem stanowi kurczący się program walki z chwastami. Ciekawy referat przedstawili dr Zbigniew Anyszka i prof. dr hab. Adam Dobrzański. Rośliny warzywne jako małoobszarowe są w niewielkim stopniu objęte zainteresowaniem producentów środków ochrony roślin. Dr Zbigniew Anyszka przedstawił najnowsze wyniki badań dotyczące możliwości zwalczania chwastów metodami mechanicznymi. Odpowiednio skonstruowane narzędzia i maszyny mogą znacznie ograniczyć lub nawet wyeliminować stosowanie herbicydów w uprawach warzyw kapustnych. Odpowiednia agrotechnika i szybkie okrywanie powierzchni ziemi przez rośliny kapustne stwarza szczególną możliwość ograniczania stosowania herbicydów.

W sesji posterowej przedstawiono 14 doniesień, które w dużej części poświęcone były nowym możliwościom ochrony przedzbiorczej przed chorobami. Dotyczyły one wykorzystania nowoczesnych środków ochrony konwencjonalnej i pochodzenia naturalnego w przedzbiorczej ochronie kapusty głowiastej i kapusty pekińskiej oraz ich wpływu na zdolność przechowalniczą. Duże, potencjalne możliwości w ochronie przedzbiorczej wykazuje najnowszy środek naturalny, wyciąg z krzewu herbacianego, którego jeden z produktów jest już oficjalnie zarejestrowany do stosowania w uprawie roślin wa-

rzywnych. Nowe możliwości w zmniejszaniu szkodliwości wywołanej przez kiłę kapusty (*Plasmodiophora brassicae*) stwarzają ekstrakty z kilku roślin zielarskich. Kilka doniesień posterowych dotyczyło wpływu warunków pakowania i przechowywania warzyw kapustnych i sałaty w zmodyfikowanej atmosferze na zawartość związków biologicznie czynnych podwyższających ich jakość zdrowotną, w tym polifenoli i zdolności przeciwutleniające.

Obecny był także problem możliwości ochrony warzyw kapustowatych z uwzględnieniem problematyki rolnictwa ekologicznego przedstawiony przez dr Katarzynę Radziemską i współautorów z Instytutu Ochrony Roślin PIB w Poznaniu. W aspekcie jakości brokułu i zawartości związków prozdrowotnych w zależności od warunków przechowania autorzy: Ewa Badełek, Franciszek Adamicki i Ryszard Kosson donoszą, że róże brokułu przechowywane w kontrolowanej atmosferze o określonym składzie CO₂ i O₂ mogą zawierać po okresie przechowania (100 dni) zróżnicowaną zawartość suchej masy, cukrów prostych, cukrów ogółem, sulforofanu i witaminy C.

Dr Irena Babik i inż. Elżbieta Panasiuk zaprezentowały interesujące zagadnienie dotyczące wykorzystania włókny polipropylenowej i siatek przeciw owadom w ekologicznych systemach uprawy warzyw kapustowatych. Są to jedyne w chwili obecnej efektywne możliwości ochrony warzyw kapustnych przed śmietkami.

Prof. dr hab. Józef Robak

Berlin i okolice - wrażenia z plenerowego spotkania członków Poznańskiego Oddziału PTNO

20 i 21 maja 2010 roku odbyło się kolejne spotkanie plenerowe członków i sympatyków Poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, w którym wzięło udział 28 osób. Celem naszej wyprawy był Berlin i jego okolice. Pełni obaw o pogodę, gdyż tegoroczny maj nie obchodził się z nami zbyt łaskawie, wczesnym rankiem ruszyliśmy w kierunku zachodniej granicy.

Berlińską przygodę rozpoczęliśmy w Ogrodzie Botanicznym, który z ponad 43 hektarami i około 22 tysiącami różnych gatunków roślin jest trzecim pod względem wielkości ogrodem botanicznym świata, rocznie odwiedzany przez około pół miliona gości. Jego prapoczątki sięgają II połowy XVI wieku, natomiast intensywny rozwój datuje się od roku 1809, w którym ogród został przejęty przez Uniwersytet Humboldt w Berlinie.

Zwiedzanie ogrodu rozpoczęliśmy od bogatej kolekcji roślin z różnych stref klimatycznych, tj. imponującego 13-hektarowego parku geograficznego, a następnie podziwialiśmy 14-hektarowe arboretum z bogatą kolekcją rodzimych gatunków. Silne wrażenie wywarł na nas ponad stuletni ogromny kompleks szklarniowy z różnorodnymi gatunkami roślin, głównie ze strefy tropikalnej i subtropikalnej. Piękna majowa aura pozwoliła nam cieszyć się w pełni urokami ogrodu włoskiego oraz ogrodu zapachu i dotyku. Niestety nie starczyło nam już czasu na odwiedzenie znajdującego się na terenie ogrodu Muzeum Botanicznego.

Nie był to jednak koniec naszego pierwszego dnia w stolicy Niemiec. Po zakwaterowaniu w wygodnych apartamentach i krótkim odpoczynku wiele osób wyruszyło ochotczo na indywidualne zwiedzanie miasta lub uczestniczyło w spotkaniach towarzyskich. Nie wiedzieliśmy jeszcze jak pełen wrażeń będzie następny dzień naszej wyprawy. Rozpoczęliśmy go dość wczesnym rankiem od spotkania z przeziłą, i jak się później okazało świetnie przygotowaną Panią przewodnik. Ze względu na niewielką odległość od miejsca naszego noclegu, pierwszym zwiedzonym przez nas obiektem była fontanna Neptuna, wzorowana na rzymskich fontannach Berniniego i fontannie Latony w Wersalu. Z jej perspektywy podziwialiśmy, niestety tylko z zewnątrz, najwyższą budowlę w Niemczech, czyli wieżę telewizyjną. Kolejny przystanek zrobiliśmy przy pozostałościach Muru Berlińskiego, bogato pokrytych barwnymi graffiti. Następnie z okien autokaru na przemian oglądaliśmy to dawną wschodnią, to zachodnią część Berlina. Na chwilę zatrzymaliśmy się przed siedzibą Niemieckiego Parlamentu, czyli Reichstagiem zwieńczonym imponującą szklaną kopułą, projektu słynnego brytyjskiego architekta Normana Forstera, z której można podziwiać panoramę miasta. Niestety, aby się do niej dostać trzeba było czekać w długiej kolejce, a my nie mieliśmy na to czasu. Powędrowaliśmy więc pod położoną opodal kolejną symboliczną budowlę Berlina - Bramę Brandenburską, a stojąc w jej cieniu patrzyliśmy

na jedną z najpiękniejszych alei w mieście - słynną „Unter den Linden Allee”.

Wstrząsające wrażenie wywarł na nas monumentalny Pomnik Pomordowanych Żydów Europy, składający się z 2711 betonowych bloków. Kolejnym antywojennym akcentem naszego zwiedzania był, wybudowany pod koniec XIX wieku, Kościół Pamięci Cesarza Wilhelma.

Pełni berlińskich wrażeń, około południa wyruszyliśmy do odległego o 40 km uroczego Poczdamu, w którym głównym celem było zwiedzenie kompleksu pałacowo - parkowego Sanssouci. Ta wzniesiona w latach 1745-1747 letnia rezydencja Fryderyka II Wielkiego zrobiła na nas niesamowite

wrażenie. Z zapartym tchem podziwialiśmy zarówno cuda architektury, jak i natury. Spacer po tak pięknym obiekcie i przy fantastycznej pogodzie dostarczył nam niezapomnianych przeżyć estetycznych. Żał było wyjeżdżać, ale czekała nas jeszcze długa droga do Poznania i kolejna atrakcja, mianowicie wizyta w Centrum Ogrodniczym Kölle. Tu mieliśmy możliwość dokonania ogrodniczych zakupów i spożycia posiłku. Drogę do domu umiliło nam wspólne śpiewanie i wymiana wrażeń. Zaczęliśmy też snuć plany przyszłorocznego spotkania plenerowego naszego Oddziału...

Dr Jolanta Lisiecka

Sagowce - „dinozaury” wśród roślin

Sagowce to rośliny filogenetycznie bardzo stare. Pojawily się na Ziemi na początku ery mezozoicznej, czyli 245 milionów lat temu. Szczyt rozwoju osiągnęły w okresie jurajskim (208 do 145,6 mln lat temu), a regres ich nastąpił w okresie kredowym (144 do 65 mln lat temu). Według niektórych danych istniały już pod koniec ery paleozoicznej (250 do 247,5 mln lat temu). W okresie jurajskim współistniały z dinozaurami. Panowanie dinozaurów skończyło się w końcu ery mezozoicznej (65 mln lat temu). Przyczyną ich wyginiecia była prawdopodobnie jakaś globalna katastrofa. **A sagowce przetrwały do dzisiaj!** Około 140 gatunków, należących do 11(12) rodzajów występuje na obszarach tropikalnych i subtropikalnych w lasach, ale także na pustyniach. Zgrupowane są w trzech rodzinach: cykasowatych (*Cycadaceae*), stangeriowatych (*Stangeriaceae*) i zamiowatych (*Zamiaceae*). Rodziny te wchodziły w skład podgromady nagozalążkowych, klasy sagowców, czyli roślin o pierwotnych cechach budowy i skomplikowanym rozmnażaniu generatywnym.

Sagowce to drzewa lub krzewy zawsze zielone. Drzewa mają silny, zwykle nierozgałęziony pień zwany kłodziną, rozmaitej wysokości, zwieńczony na wierzchołku pióropuszem wielkich, ułożonych spiralnie, przeważnie pojedynczopierzastoczętowanych liści. We wszystkich organach roślin występują przewody śluzowe. Wszystkie sagowce są dwupienne. Najbardziej pierwotne kwiaty żeńskie mają cykasy. Na wierzchołku pnia od czasu do czasu zamiast liści rozwijają się owocolistki (makrosporofile), a w dolnej ich części na brzegach powstaje po kilka zalążków (makrosporangia), które po dojrzewaniu przekształcają się w nasiona. Kwiaty męskie u wszystkich gatunków zbudowane są podobnie. Pręciki ułożone są spiralnie na długiej osi, u nasady po stronie dolnej mają liczne woreczki pyłkowe (mikrosporangia). Zebrane są one w organ przypominający szyszkę (strobil). Kwiaty żeńskie tworzą także „szyszkę”. „Szyszki” żeńskie większości sagowców są większe od „szyszek” męskich. U niektórych gatunków ważą ponad 20 kg. Zapylenie, zwłaszcza zapłodnienie są bardzo skomplikowane i wymagają dużo ciepła, wilgotności i muchówek przenoszących pyłek. Warto wiedzieć, że spermatozoidy (plemniki) u sagowców są największe w świecie zwierzęcym i roślinnym - mają średnicę do 0,3 mm i są opatrzone spiralną wstęgą rzęsek. Od zapylenia do zapłodnienia upływa kilka miesięcy. Jeśli w wyniku zapłodnienia powstało kilka zarodków, to po pewnym czasie zostaje

tylko jeden, pozostałe obumierają. Z przekształconego zalążka powstaje nasienie. Zarodek ma 2 liścienie, które przy kiełkowaniu pozostają w nasieniu i dostarczają materiałów odżywczych. Nasiona większości sagowców krótko zachowują żywotność. Nie można ich suszyć i przechowywać w bankach nasion. Nasiona kiełkują powoli i czas wzrostu rośliny jest długi. Dlatego na obszarach naturalnego występowania nielegalnie pozyskuje się duże, często dojrzałe okazy.

Dziki populacje sagowców są mało liczne. Niektóre gatunki już wyginęły, kilka istnieje tylko w uprawie, dzięki rozmnożeniu ich przez ogrodników. Moda na posiadanie tych roślin sprawia, iż są one pozyskiwane nielegalnie ze stanowisk naturalnych, i tak samo nielegalnie znajdują się w handlu. Ginią również wraz z wycinaniem lasów oraz w wyniku rugowania ich ze swoich siedlisk, dla przygotowania miejsca pod uprawę roślin użytkowych, np. bananowców. Mimo regulacji wprowadzonych przez Konwencję Waszyngtońską (CITES), Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody (IUCN) i jej specjalną komisję Species Survival Commission Cycad Specialist Group, umieszczenia wielu gatunków na Czerwonej Liście 2000 oraz innych uregulowań prawnych, nadal przemysł sagowców przynosi zysk. W Republice Południowej Afryki, urząd ochrony przyrody wszczepia mikrochipy w pnie dziko rosnących sagowców, aby zniechęcić złodziei i wiedzieć, gdzie znajduje się ukradzioną rośliną.

Sagowce to przede wszystkim rośliny ozdobne, służące do dekoracji ogrodów na ciepłych obszarach Ziemi, a na chłodnych - zdobią wnętrza rozmaitego przeznaczenia. Ceniony jest ich elegancki pokrój. W Europie jako rośliny ozdobne stosunkowo najczęściej są stosowane cykasy: pośredni (*Cycas media*) i podwinięty (*C. revoluta*). Cykas pośredni występuje w australijskim stanie Queensland. Odrasta tam w następstwie pożarów. Wprawdzie ogień niszczy żywe tkanki nadziemnej części rośliny, to nasady liści okrywające pień chronią wierzchołek wzrostu. Ponowny wzrost zwykle zaczyna się zaraz po pożarze i roślina odradza się zupełnie nieuszkodzona. Dla tego gatunku oraz kilku innych pożar jest konieczny do wydania dużej liczby nasion. Kłodzina cykasa pośredniego osiąga wysokość 3-5 m; w uprawie jest niższa. Liście długości 50-125 cm, młode pokryte gęsto brązowymi włoskami, później nagie. Listki są lancetowate, długości 6-25 cm i szerokości 3,5-7 mm, na wierzchołku zaostrome.

Cykas podwinięty występuje w Japonii i Chinach. Jest modelową rośliną chronioną dzięki uprawie. Rozmnażany jest w wielkich ilościach w specjalistycznych szkółkach, niemal na całym świecie. Mimo, że nasiona są wciąż zbierane z dziko rosnących roślin, nie jest to duże zagrożenie dla żywotnych dzikich populacji. Walcowata, gruba kłodzina osiąga wysokość do 3 m. Liście długości 50-200 cm są ciemnozielone, sztywne i skórzaste. Lancetowate listki o brzegu podwiniętym do dołu, na wierzchołku kończy kolec. Młode, rozwijające się liście są zwinięte pastorałowato. W swojej ojczyźnie był niegdyś uważany za cenną roślinę użytkową. Z rdzenia jego pnia pozyskiwano mączkę skrobiową, tzw. „sogetsu sago”, pożywienie wykorzystywane w czasie głodu i klęsk żywiołowych. Właściwe sago otrzymuje się z rdzenia palm sagownic (*Metroxylon sagu*) pochodzących z wysp Archipelagu Malajskiego.

Jako rośliny ozdobne stosowane są ponadto: *Cycas cairnsiana*, *C. circinalis*, *C. condaoensis*, *C. megacarpa*, *C. hoabhinensis*, *C. rumphii* i *C. siamensis*. Najbardziej zagrożony wyginięciem jest *Cycas taiwaniana*, a coraz bardziej dostępny staje się *C. panzhihuaensis*, dzięki jego starannej ochronie. Zainicjowała ją kopalnia węgla w górniczym mieście Panzhihua w Chinach, poprzez pomoc w założeniu tymczasowego rezerwatu, w którym znajduje się jedna z największych kolonii tej rośliny. Młode rośliny wyrosłe z nasion pozyskanych w tym rezerwacie przeznaczają się na sprzedaż oraz do reintrodukcji w wolnej przyrodzie.

Oprócz cykasów rozpowszechnia się uprawa gatunków z rodzaju *Zamia*. Dziko występują w Ameryce Północnej i Południowej. Rosną na zróżnicowanych siedliskach: na sawannach, w lasach i zaroślach, cienistych, gęstych, tropikalnych lub w górskich lasach deszczowych. Zamie na obszarach tropikalnych i subtropikalnych są cenionymi roślinami ogrodowymi, mają atrakcyjne liście i „szyszki”. *Zamia furfuracea* i *Z. pumila* subsp. *pumila* dobrze rosną w ciepłym klimacie strefy umiarkowanej. Sprowadzane z Holandii są u nas dostępne w niektórych centrach ogrodniczych. *Z. furfuracea* tworzy krótką kłodzinę, z której wyrastają liście pierzaste złożone z 4-8 par jajowatych, żywozielonych, skórzastych listków, na spodniej stronie pokrytych brązowymi filcowatymi włoskami. Bardzo efektowna roślina, przydatna do dekoracji wnętrz. *Z. furfuracea* ma status rośliny narażonej na wyginięcie i, jak na ironię, jest jednym z najpopularniejszych sagowców w uprawie. Na szczęście udaje się dobrze w uprawie i w ciągu kilku lat wydaje nasiona, dlatego okazy rozmnażane w zakładach ogrodniczych są łatwo dostępne. *Zamia niska* (*Z. pumila* subsp. *pumila*), to pierwszy opisany w 1659 roku gatunek rodzaju *Zamia*. Dziko rosnące jej populacje są mocno zagrożone, z powodu wycinania lasów i przez zbieraczy. Ponieważ okazała się łatwa w uprawie, pozyskiwanie roślin w środowisku naturalnym niedługo przestanie być opłacalne. Występuje w Stanach Zjednoczonych na Florydzie oraz na wyspach między Ameryką Północną i Południową. Liście mają długość 10-60 cm, są pierzastozłożone z 4-20 par podłużnych listków, długości 5-24 cm i szerokości 2-6 mm. Gatunek bardzo zmienny.

Dostępna jest u nas także *zamia* Lindena (*Z. lindenii*), występująca w Ekwadorze. Cylindryczna kłodzina osiąga wy-

sokość 1-2,5 m i średnicę 12-25 cm. Liście złożone z 20 lub więcej par listków są wąskolancetowate, długości 20-35 cm i szerokości 2,5-3,5 cm.

Wartościowymi gatunkami są również: *Z. fairchildiana*, *Z. fischeri*, *Z. loddigesii*, *Z. muricata*, *Z. obliqua*, *Z. pseudoparasitica*, *Z. wallisii* i *Z. skinneri* Warsz. Ostatni wymieniony gatunek opisał Polak Józef Warszewicz (1812-1866), botanik, ogrodnik i podróżnik. Zamia ta występuje w Ameryce Centralnej. W Ameryce Południowej J. Warszewicz opisał około 30 nowych wtedy gatunków storczyków. W kraju pełnił funkcję inspektora w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Oprócz sagowców już wymienionych, zagrożonymi w mniejszym lub większym stopniu w wolnej przyrodzie są gatunki należące do rodzajów: *Bowenia* (2 gatunki), *Ceratozamia* (10), *Dioon* (10), *Encephalartos* (46), *Lepidozamia* (2), *Macrozamia* (12-15), *Microcycas calocoma* i *Stangeria eriopus*.

Jak ogrodnicy mogą pomóc chronić sagowce? Po pierwsze: zachować ostrożność i nie wspierać nielegalnego obrotu dzikimi roślinami i nasionami. Najlepiej kupować okazy rozmnożone w szkółce z nasion lub odrośli pniowych roślin będących w uprawie. Po drugie: jest pięć cech wskazujących na nielegalne pozyskanie sagowców: roślina jest rzadkim gatunkiem, nieuprawianym; roślina nie ma kompletnego systemu korzeniowego i wyglądu, jakby została wykopana z naturalnego stanowiska; roślina nosi na sobie ślady przebywania w naturalnym siedlisku, np. dziury wygrzyzione przez jeżozwierza, nieregularne przyrosty wskutek okresów suszy; dostawca nie umie nic powiedzieć o pochodzeniu rośliny; roślina jest nadzwyczaj tania - fakt szczególnie podejrzany, jeśli okaz jest duży. Po trzecie: należy wspierać działania ogrodów botanicznych i agencji rządowych w zakresie ochrony siedlisk, rozmnażania roślin (to domena ogrodników) i ich reintrodukcji w wolnej przyrodzie. Po czwarte: ze względu na modę na sagowce należy popierać powstawanie dużych ich kolekcji, które mogą zawierać istotny zasób niektórych zagrożonych gatunków.

Współczesne cywilizacje nie mogą dopuścić do zniszczenia roślin, które wygrały „walkę” prowadzoną przez miliony lat, z niezliczonymi groźnymi przeciwnościami losu. Dinozaury ją przegrały. Tym bardziej cenimy Sagowce!

Korzystałem z: Marinelli J. red., 2006. Wielka Encyklopedia Roślin. Tytuł oryginału PLANT. Dorling Kindersley Limited, London. Wyd. Polskie Bertelsmann Media, Warszawa. Świat Książki.

Strasburger E. i inni., 1978. Lehrbuch der Botanik für Hochschulen. 31. Ausgabe. G. Fischer, Stuttgart - New York.

Czekalski M., 1996. Rośliny ozdobne do dekoracji wnętrz. Paprotniki, nagozależkowe, okrytozależkowe - dwuliścienne. Wyd. AR w Poznaniu.

Prof. dr hab. Mieczysław Czekalski
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Członkowie wspierający PTNO

PHU „ADVISER”
ul. Szczepankowo 97 A
61-306 Poznań
tel./fax: 61 879 87 00
tel./fax: 61 870 54 74

Nawadnianie - fertygacja - klimat

e-mail: biuro@phu-adviser.pl
www.phu-adviser.pl

Kwalifikowana Szkoła Drzew, Krzewów
Owocowych oraz Krzewów Róż
BARANOWSCY
ul. Mickiewicza 28a
62-025 Kostrzyn

Sprawdzona i niezawodna jakość
roślin owocowych i róż

tel./fax: 61 817 84 76
www.baranowscy.com.pl
biuro@baranowscy.com.pl

Brinkman Polska Sp. z o.o.
ul. Katowicka 38
34-100 Tychy
tel.: 33 326 20 60

Wiodący
w ogrodnictwie

e-mail: tychy@brinkman.pl
www.brinkman.pl

Szkoła Drzew i Krzewów Ozdobnych
GURSZTYN
Prętki 5
14-500 Braniewo
tel./fax: 55 243 47 78

Szeroki wybór roślin iglastych
i liściastych

e-mail: info@gursztyn.com.pl
www.gursztyn.com.pl

Gospodarstwo Ogrodnicze
Grzegorz Krason
Piaski 32a
97-371 Wola Krzysztoporska

Polska rozsada gwarancją Twojego sukcesu

tel.: 44 732 59 95
tel.: 44 733 63 23
fax: 44 732 55 55
biuro@krason.com.pl
www.krason.com.pl
www.rozsadywarzyw.eu

W. Legutko

Przedsiębiorstwo
Hodowlano-Nasienne
63-930 Jutrosin
Nad Stawem 1F

Po radość, po zdrowie, z naszymi nasionami!

tel.: 65 548 28 12
fax: 65 548 26 30
e-mail: legutko@legutko.com.pl
<http://legutko.com.pl>

Gospodarstwo Ogrodnicze
Maciej Mularski
Zakład „Różanki”
ul. Gorzowska 2
Różanki
66-415 Kłodawa

„...Nie konkurujemy ceną, lecz jakością...”

tel.: 95 720 85 85
fax: 95 720 85 95
e-mail: rozanki@mularski.pl

Gospodarstwo Ogrodnicze
T. Mularski
Zakład Bory Malinowskie
ul. Jasna 12
Sarnów
42-512 Psary

Familijne pomidory - nie cena a jakość

tel.: 32 267 21 71
fax: 32 267 22 73
e-mail: bory@mularski.pl
www.mularski.pl

Specjalistyczne Gospodarstwo
Produkcyjne PLEURO
Marcinów 15
62-704 Kawęczyn
tel.: 63 28 85 087
kom.: 606 88 37 81

**Kostki słomy przerośnięte
grzybnia bocznika**

e-mail: pleuro@pleuro.pl
www.pleuro.pl

„SPÓJNIA” Hodowla i Nasiennictwo
Ogrodnicze Sp. z o.o.
Nochowo, ul. Lipowa 22
63-100 Śrem

Nasiona doskonałe

tel/fax: 61 28 35 655
e-mail: spojnia.hodowia@pnx.pl
www.nasiona-warzyw.pl

VITROFLORA Grupa Producentów Sp. z o.o.
Trzęsacz 25
86-022 Dobrcz

Sadzonki - nasiona - siewki

tel.: 52 326 20 00
fax: 52 326 20 50
e-mail: info@vitroflora.com.pl
www.vitroflora.com.pl

Yara Poland Sp. z o.o.
al. 3 Maja 1
70-214 Szczecin
tel.: 91 433 00 35
fax: 91 433 04 34
www.yara.pl

Produkuj ze smakiem !

Grupa Producentów Warzyw Zdunek Sp. z o.o.
Ludwina 9
63-300 Pleszew

Pomidor na rynek europejski

tel./fax.: 62 742 78 96
tel. kom. 502 127 538
e-mail: gro_ludwina@op.pl
gro_zdunek@op.pl

Staszek Zymon
Tłokinia Wielka 34
62-860 Opatówek

„Ogród to radość przez całe życie...”

tel.: 62 761 44 44
fax: 62 761 44 15
e-mail: stzymon@zymon.pl
www.zymon.pl

Redakcja:

Adres Redakcji:

Prof. dr hab. Mieczysław Czekalski
Prof. dr hab. Mikołaj Knaflewski
Dr hab. Elżbieta Kozik (redaktor naczelna)

Katedra Nawożenia Roślin Ogrodniczych
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
60-198 Poznań, ul. Zgorzelecka 4
tel. 61846 63 07, tel./fax 61846 63 05